

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשס"ו)

מאמרים נבחרים משכונת חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם ומלשונם מותוך הספרים הקדושים

זיהי

זוהר המבאר
הקטן והגדול

מחוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נתיח
על שם ב"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זצ"ל

אוצר פניי החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ויחי

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

בְּשֵׁם הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ זְלֵה"ה עַל וַיִּמְעָטוּ
וַיִּשְׁחוּ מַעֲצָר רָעָה וַיִּגְוֹן' (תהלים קז לט), 'מַעֲצָר' הִינּוּ
מְזֵה שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲצֹר מֵאֲתָנּוּ רָעָה וַיִּגְוֹן, עַל יְדֵי
זֶה נִתְמַעַט וְנִשְׁפָּל גְבוּהַת הָאִישׁ, כִּי אֵיךְ אֶשָּׂא פְּנֵי
שְׂאֵנֵי אֶחָטָא חֵס וְשְׁלוֹם וְהוּא גּוֹמֵל אוֹתִי כֹל טוֹב:
(שפת אמת (בערזאן) קדושים)

אוצר מניני החסידות

- א **אור אברהם** | עקר צוואת יעקב לקניי היתה שיאחזו במדת האמונה והבטחון בהשם יתברך
- ב **פתגמי אורייתא** | הדייק בפסוק
- ג **לקוטי הלכות** | בעת חלים מאירים הצדיקים הדעת בתלמידיהם
- ד **נתיבות שלום** | פאשר יהודים עובדים צרות גם בשמים צר ונהנה מקר 'פרשה סתומה'
- ז **קדשת היהודי** | הבקרה היא שלא לראג כלל על יום המחר
- ד **באר אברהם** | בעניני עולם הזה יש להסתפק במוטט, ואלו בעבודת השם תמיד צריך לשאף ליותר ויותר
- ה **ישמח ישראל** | אפלו בעת הסתרת פנים חלילה! יש להתחזק באמונה שהכל מהשם יתברך, ובזכות האמונה תבוא הגאולה
- ה **לקוטי אמרי חיים** | על ידי אספת דבוקי חברים בקיבול משיבים את השם יתברך לאספקתם
- ה **ייט לב** | פאשר חושב פאמת שאין לו להיות אלא היום מגצלו היטב לעבודת השם יתברך
- ו **לקוטי הלכות** | עקר השלמות - הכרת האחדות מפעולת משתנות
- ו **חלק יצחק** | על האדם להיות בבחינת אברך צעיר וחסיד וזן פאחד
- ו **באר מים חיים** | כל הספורין הם לטובה, פאשר יודים עד הירידה התחתונה מיד עולים
- ז **מחשף הלבן** | אריכות הגלות הוא מחמת העונות, ועל ידי התשובה נגאל מיד
- ז **תורה אור** | ג' סוגי אהבה רבה' אהבת עולם' אהבה פתענוגים'
- ט **פתוחי חותם** | הבורא יתברך בחר בישוראל רק כדי שיהיו עוסקים בעבודתו ומשפיעים לבתי כנסיות ובתי מדרשות
- י **שבת מיוחדת** | גם העסוק במסחר ופרקמטא; בכחו להחזיר בעצמו את הדיעה שעקר מקומו ויניקתו היא מ'ם התלמוד'
- יא **דברי שמואל** | הדרכה לצדיק לבינוי ולרשע
- יא **מחשף הלבן** | ההבדל בין השונה פרקו ק' פעמים להשונה פרקו ק"א פעמים
- יא **צדקת הצדיק** | דבור המרגל בפי האדם תמיד הוא שרש נפשו ונוכע מחלק התורה השך אליו
- יב **אמת ליעקב** | לא תחקה מעשי חביו בלא לבדק אם מתאימים גם לתכונותיו שלו
- יב **דברי ישראל** | פאשר מודה ומשבח להשי" ואינו מתרעם נושע ומתפרנס בנקל
- יב **קדשת לוי** | על ידי האמונה האדם משורר ומשבח לבק"ה
- יב **דברי שלום** | השומר בריתו מתגדל בקדשה מיום ליום
- יג **לקוטי שיחות** | הו הירידה למצרים וזו הציציה ממנה - על ידי יוסף
- יד **ברכת דוד** | עקר האמונה בהשגחה פרטית היא פאשר למראית עין ההנקה היא הפר הסדר הגיגל
- יד **שפת אמת** | על ידי אמונה יכולים למצא הארת האמת אף בגלות
- יד **אוהב ישראל** | על האדם להוציא נפשו בכל יום משעבוד לחרות בבחינת 'אאלה פרטית'
- יד **אהבת שלום** | פאשר נמצאים עם הצדיק בנקל הוא לשמר הברית
- טו **שפע חיים** | ההתלהבות לכל דבר שבקדשה כפי שמירת הברית
- טו **מאור ושמש** | כל דברי העולם הזה - פלים ויצינים לאורות עליונים
- טו **נעם אלימלך** | המוסיף לעצמו תמיד גדרים וסגים הוא במדגנת בן
- טו **בת עין** | על ידי שפכניסים אור בחשכות המדות והתאוות המתיקים את הגבורות
- טו **שם משמואל** | על ידי הרגשת קדשת השבת ומחיקתה מתפשט האדם מחמורותיו
- טז **באר מים חיים** | בתורה פלולים כל הטובות והישועות וכל צרכי העולמות
- טז **לקט אמרי קדש** | על ידי למוד התורה יכולים להריגש בעולם הזה מתיקות ורוחניות וטעם בן עדן
- טז **בת עין** | בחינת תשובה היא להפך תשובה לנהורא ושבת גם בצדיק

אוצרות גאוני הדורות

- טז **שפתי כהן** | נתינת שנות חיים לנדוד המלך
- טז **בן יוסף** | התעלות הנשמה לשבניי הולכים בדרך השוקה
- יז **חמדת ישראל** | יוסף עמד בצדקתו במצרים
- יז **בעלי ברית אברהם** | העמיד השטן לפני יעקב אבינו צורת עגלי זרבעם
- יח **חמן סופר** | דמיות צלם אלקים על יוסף ובניו במצרים
- יח **בנין דוד** | נטל יעקב חלקו של עשו בעולם הזה מדיון מקח טעות
- יט **חיון ישעיהו** | אהבת חנם וזרוב הלבבות באחרית הימים
- יט **באר שבע** | דונו שמעון ולוי על שם העתיד קשם שדנו את יוסף
- יט **זרע אברהם** | הספה שרשי' פרש כמדרש ולא כפגנא
- כ **וקרא יעב"ץ** | מלך המשיח יבוא פאשר יסורו ראש הגולה והנשיא שבארץ ישראל
- כ **נחלת הגרשני** | המקבל עליו על תורה נוטלים ממנו על מלכות
- כ **עטרת שלמה** | אף שיששכר היה ת"ח בכל זאת שלם מס
- כא **אמרי אש** | דרך ענהו של המלמד תורה לרבים
- כא **ברי עץ הגן** | ירידת יוסף למצרים כדי שיהיה מרובה לשכינה
- כא **חיון עובדיה** | נדון האדם פאשר הוא שם ולא על שם העתיד
- כב **רבנו בחיי** | הגנת התפלה כחובב ביד הגבור
- כב **כלי המזדה** | התפלה בשפל המצב פועלת בשמי המרומים
- כב **בן גרני** | תפלה קדם הצרה, וכח התפלה בשעת הצרה
- כג **משוך חמקה** | תפילות הקבועות די בכונה מיעוטה, אולם בהקשות הפרטיות צריכות פונה גדולה
- כג **חודשי הגר"י** | התפלות הקבועות כל אחד שמתפלל נענה
- כד **קדן לדוד** | הכרת המשטינים והמקטריגים קדם התפלה כגון באמירת פסוקי דזמרה
- כה **מעשי צדיקים** | הכרת חסידות המשטינים קדם התפלה
- לג **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לז **זוהר הקדוש** | עם פרש הכתר והכבוד
- לו

נושאים בפרשת ויחי

ברכות יעקב היו הדרגה פרטית לכל שבט ושבט עד סוף כל הדורות

והברכות שצוה להם היו גם צוואה פרטית לכל אחד ואחד, שלמד אותם את הדרך שילכו בה לארץ ימים ושנים, ולכל שבט ושבט סלל את ההנהגה הפרטית השייכת לו שידע איך להתנהג בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות עד סוף כל הדורות.

דברי הגמרא בפסחים אודות שתיים שהיו רגילים בבטוי לשון כפי שרש שבטם

וכמו שמצינו בגמרא (פסחים ד.) דהוא גברא שהיה דרכו לומר תמיד דונו דיני, ובכל דבר משא ומתן שהיה לו עם אדם, היה אומר תמיד בא לדין, ואינו נשמע לדבר אדם אלא על פי דיין, והתכמים שראוהו בכך אמרו, שמע מנה מדין קאתי דכתיב אצל ברפת יעקב דין דין עמו פאחד שבטי ישראל.

ועוד היה אחד דהיה קא אזיל ואומר תמיד, אם היו לי פלטין לבנות, לא הייתי קובעם אלא על שפת הים, וכל ימיו היה משתבח בשפת הים, בדקו ויאשכחוהו דמזבולן קאתי, דכתיב 'זבולן לחוף ימים ישכן'.

באור המהרש"א שעל כל אחד לרמות עצמו במעשיו לברכת יעקב לשבטו

ובאר המהרש"א, שההסבר בדברי הגמרא הוא, שכל איש צריך שידימה במעשיו לברכה שברך יעקב את אותו השבט שממנו בא, ולדון נתן מהשבטים ברכה זו שיעמיד דבריו על הדין שנאמר בו 'דין דדין וגו', וכן הוא גבי ההוא שהיה מדבר תמיד על עניני ספינות ושפת הים, הוי ראיה שמזבולון קאתי, דלפי ברפת יעקב ידמה במעשיו כן.

צואת יעקב לבניו

אור אברהם

רבי אברהם מזנועה"ל זיע"א

עקר צואת יעקב לבניו היתה שיאחזו במדת האמונה והבטחון בהשם יתברך

בפרשתנו מצינו שטרם הגיע זמנו של יעקב אבינו עליו השלום להסתלק מן העולם, קרא אליו את שנים עשר בניו שבטי קה פאמור 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם' (מט א), וברך אותם בברכות לכל אחד ואחד, והברכות הללו היו צואתו אליהם.

ועקר הצוואה היתה שיאחזו במדת האמונה והבטחון בהשם יתברך, וזהו שדרשו חז"ל (פסחים נו.) ששבשעה זו בקש יעקב לגלות את הקץ לבניו, ונסתלקה ממנו שכינה.

תמיהה כיצד בקש לגלות הקץ – הרי עקר העבודה לחיות באמונה ולקוות לגאולה בתמימות

ולכאורה צריך להבין איך בקש לגלות להם את קץ הימין, הרי עבודת בני ישראל היא לחיות באמונה ולקוות לגאולה בתמימות בלי לדעת מתי תהיה הגאולה, וגלוי הקץ הוא הלא הפך התמימות.

ישוב הענין

אלא הענין שבקש לגלות להם סוד זה, שעליהם לחיות באמונה ובבטחון תמיד ולהיות סמוכים וקטוחים בגאולה הקרובה, ושעליהם לאמת האמונה הזו בחזקה ולא להסתפק בה כלל וכלל, וזה היה ענין הברכות שהודיע להם איך לחיות באמונה ובבטחון בתמימות ובנדאות.

לו הן ברוחני הן בגשמי ברחן אותו כנודע:

פתגמי אורייתא

רבי מרדכי ישכר בער מפיטסבורג זיע"א

הדייק בפסוק

המלאך הגאל אתי מכל דע יכרח את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וגו'.

כבר עמדו במפרשים על כך מדוע הקדים יעקב שמו לשם אבותיו, שאמר קדם שמי ואחר כך שם אבותיו.

ככדי שיוכל להנג את בניו ותלמידיו צריך האדם מקדם שיתנהג הוא בעצמו כפי מה שדורש מהם

ואפשר לומר על פי מה שידוע דאחד מגדרי החנוף הם, דאפלו אם ידרש על בנו כל היום כלו, לא יסור למשמעתו, רק אם הוא עצמו יתנהג גם כן בדרך שדורש מבנו להתנהג. שהאב צריך לנהג בעצמו כמו דברי המוסר והחנוף שמוסר לבנו, בבחינת הוא היה אומר, שמעצם מהותו נאמר המוסר, והינו שיאמר בבחינתו והליכותיו.

באור המאמר 'לא אמרתי דבר ותזרתי לאחורי'

וכמו ששמעתי בשם גדול אחד לבאר הא דאמרו תז"ל (שבת קיח:) אמר רבי יוסי, מימי לא אמרתי דבר ותזרתי לאחורי. דהכונה דכל אימת שאמר רבי יוסי מוסר או הדרכה לתלמידים, לא אמר שום תקנה או ענין אשר הוא עצמו לא קים דבר זה.

וזוה הכונה מעולם לא אמרתי דבר, לתלמידים, ותזרתי לאחורי, הינו שנפלתי מזו המדרגה. וזהו דבר בפשטות, דבכרי שלא תהיה אמירתו כאמירת שוא יראה תמיד לעמד גם כן בזו המדרגה.

דייק נפלא בשנוי לשון הגמרא בשתי המעשים

אלא שיש לזיג בלשון הגמרא, שאצל ההוא משבט דן שהיה מתמיד ללכת לדין אמרו 'שמע מניה' מדין קאתי, ואצל ההוא משבט זבולון שהיה מדבר מעניני מסחר על שפת הים אמרו 'בדקו ואשכחוהו' שמזבולון קאתי, והינו שהצרכו לבדק זאת ולא קבעו כך מיד, לעמת קודמו שמיד קבעו עליו שמדין הוא בא.

אותו אחד שדבר על עניני רוחניות קשרוהו מיד לברכת יעקב ואלו השני שדבר על גשמיות חפשו איך לקשרו

והענין, שהברכות שברך יעקב הם ענינים של רוחניות וקדושה, וכל מה שנאמר שם היו בכונה רוחנית, ולכן, כשאחד היה מדבר בעניני דין - שזהו רוחניות - כי כל התורה פלה היא דינים והנהגות, והוא שדבר כך היה נוהג על פי התורה, לכן אמרו מיד שמן הסתם הוא משבט דן, שדרכו להתנהג על פי דין תורה נובע מזכות היותו בן לשבט שהתברך בברכת הדין.

אבל זה שהיה מדבר תמיד מעניני גשמיות ודבוריו היו תמיד על עניני מסחר, לכן לא אמרו עליו כלום מיד, ורק לאחר שברךו מצאו בו איזה קשר כלשהו לברכת זבולון.

דברי הבאר מים חיים שיעקב אבינו ברח את בניו בכל הבחינות, הן בגשמיות והן ברוחניות

וכמו שכתב בפסר הקדוש 'באר מים חיים' שכאשר היה יעקב אבינו חפץ לברך את בניו, ברכם בכל הבחינות, הן בברכת עולם הזה והן ברוחניות, וכל אחד ואחד ברכתו כולל הכל, מראש הרוחניות עד ברכת עולם הזה הצריך לכל אחד ואחד.

וכאשר סים 'איש אשר כברכתו ברח אתם' פרוש, לכל איש כפי ברכתו המיוחד

זאת רמז יעקב בצואתו לבניו

וַיְנַרְאָה דָּוָה מֵהַ שְׂעִיבָה אֲבִינוּ רָמַז לָנוּ בְתוֹרַת צְוָאָה כִּיצַד צָרִיף לְנֹהַג כְּשֶׁבָאִים לְחַנּוּף בָּנִים אוֹ תַלְמִידִים, דְּצָרִיף מִקֶּדֶם לְקִיָּם בְּעֵצְמוֹ מֵהַ שְׂדוּרָשׁ מִבְּנֵי וְתַלְמִידָיו.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

לִכֵּן אָמַר יַעֲקֹב הַמְּלֹאךְ הַגָּאֵל אֵת, הוּא יִבְרַח אֵת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בְהֵם – שְׁמִי, וְאַחֵר כִּף שֵׁם אֲבוֹתַי, וְהֵינּוּ דָאֵם אֵלֶּךָ בְּאִפְּן זֶה שֶׁקֶדֶם כֹּל 'אֲנִי' בְּעֵצְמִי וְקִיָּם זֹאת וְאַתְּנַהֵג בְּדַרְכֵי אֲבוֹת כְּדָבָעִי, אֲזִי אוֹכֵל גַּם כֵּן לְבָקֵשׁ עֲבוּרְכֶם, שְׂיַחֲוֹל גַּם עֲלֵיכֶם 'שֵׁם אֲבֹתַי' שֶׁתְּהִיֹּ כְּמוֹתֶם, וְלִכֵּן הַקָּדִים שְׁמוֹ לְשֵׁם אֲבוֹתָיו:

לקוטי הלכות

רבי נתן מבמסל"ב זיע"א

בעת חלים מאירים הצדיקים הדעת בתלמידיהם

'הנה אביך חולה' (מח א) זה בחינת בקור חולים. פי עד יעקב לא הנה חלשה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא פז). פי באמת הוא טובה גדולה מה שאדם חולה קדם מותו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם, פי אם לאו לא יתן אל לבו לצוות לביתו. נמצא שהחולאת קדם מותו הוא טובה גדולה כדי שיצוה אל ביתו.

ועקר הצנאה הוא שיצוה את בניו ואת ביתו אחריו שישמרו דרוך ה', כמו שעשו כל הצדיקים שהוכיחו את ישראל סמוך למיתתם. נמצא שהצנאה הוא בחינת הארת בן ותלמיד, שמאירין בהם הדעת שידעו את ה' וישמרו עצמם מעברות חס ושלום וילכו בדרך ה', שזהו עקר הארת בן ותלמיד.

וזה ממשיכין ביותר בעת חלים של הצדיקים אמתיים, פי אז הם עוסקים ביותר בזה כדי שישאר דעתם אחריהם לעולם ועד. וכמו שמצינו בכמה צדיקים שהיו מגלין דברים עליונים ודעת גדול מאד בעת חלים סמוך למיתתם. כמו רבי אליעזר הגדול לרבי עקיבא שאולף שלש מאות הלכות בבבברת עזה וכו' (סנהדרין סח). ורבנו הקדוש ורבי שמעון בר יוחאי וכיוצא בזה הרבה.

כי אז השכינה שורה עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת יב): שכינה למעלה מראשותיו של חולה, פי בעת חליו נתוסף לו אור גדול על ידי רוח דלעלא שמתחיל לירד למטה כדי שישתלק הנפש על ידי זה, כמבאר במאמר ויהי נא פי שנים ברוחך וכו'.

ועל בן יעקב דיקא זכה לפעל אצל ה' יתברך שיהיה האדם חולה קדם מותו כדי שיצוה את בניו ושמרו דרוך ה', שזהו בחינת הארת בן ותלמיד, פי יעקב היתה מטתו שלמה שלא הנה בה שום פסול, רק זכה לבנים כלם צדיקים שקבלו ממנו דעתו והורישו דעתם לדורות לדעת את ה' שזהו בחינת הארת בן ותלמיד, פי התלמיד כלול בבן וכו'.

ועל בן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ה): יעקב אבינו לא מת, פי מאחר שזכה למטה שלמה, הינו בנים צדיקים שקבלו ממנו דעתו לדורות לדעת את ה' מדור לדור לעולם ועד הרי הוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים כנ"ל, שזהו בחינת דוד מלך ישראל חי וקיים (ראשית הגז ה"ג אות יא):

פְּרַשְׁת וַיְחִי

אָבִינוּ בְּרַכְסָם כִּי לֹא הִזְיָה לָהֶם דַּאֲגַת מְחָר. וְזֶה אָמְרוּ בַּיּוֹם הַהוּא, אַף עַל יוֹם הַהוּא יִדְאָגוּ וְלֹא עַל יוֹם מְחָר, וְדַבְּרֵי פִי תַכְסֵּם חֵן:

וַיְחִי יַעֲקֹב (לְמַה פְּרָשָׁה זֹאת סְתוּמָה, לְפִי שְׂכִינָן שְׁנַפְטָר יַעֲקֹב אָבִינוּ נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִצָּרַת הַשְּׁעָבוּד שֶׁהִתְחִילוּ לְשַׁעֲבָרָם, רַש"י) (מז כח)

נְתִיבוֹת שְׁלוֹם

רַבֵּי שְׁלוֹם נַח מִסְּלוּנַיִם זִיע"א

כְּאֲשֶׁר יְהוּדִים עוֹבְרִים צְרוּת גַּם בְּשִׂמְיֵם צַד וְנִהְיָ מִכָּךְ 'פְּרָשָׁה סְתוּמָה'

הִנֵּה הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִצ'וֹרְטְקוֹב וְצ"ל אָמַר, לְמַה פְּרָשָׁה זֹאת סְתוּמָה, לְפִי שְׂכִינָן שְׁנַפְטָר יַעֲקֹב נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁפְנֵי צָרַת הַשְּׁעָבוּד.

שְׂכֵאֲשֶׁר

יְהוּדִים עוֹבְרִים צְרוּת וְשַׁעֲבוּד, וְנִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם וְלָבָם, הָרַי גַּם בַּתּוֹרָה נִהְיָ הַפְּרָשָׁה סְתוּמָה, עַל דְּרָךְ מֵאֲמַר הַכְּתוּב 'עָמוּ אָנֹכִי בְּצָרָה' (תְּהִלִּים צא טו), שְׁעַל יְהוּדֵי לְדַעַת כִּי בַּעַת שְׂצַר לוֹ, אָזִי גַם לְמַעַלָּה כִּפְיָכוֹל נִהְיָ פְּרָשָׁה סְתוּמָה.

עֵינֵי הַשְּׂמֵחָה בְּשִׁבְתָּ

זֶה גַּם עֵינֵי הַשְּׂבִתָּ קָדַשׁ יוֹם שְׂמֵחָתְכֶם' (בְּמִדְבָר י ז), שְׁעַקֵּר הַמְּצָוָה הִיא עֲנֹג וְשִׂמְחָה – שְׂפָזָה גוֹרֵם לְמַעַלָּה שְׂמֵחָה:

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹד (מז כ)

קְדֻשַׁת הַיְהוּדִי

רַבֵּי נְחֵמְיָה מְבִיחֻב זִיע"א

הַבְּרַכָּה הִיא שְׁלֵא לְדָא כֻּלָּא עַל יוֹם הַמְּחָר

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר. הַקְּשָׁה זְקֵנֵי הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי נְחֵמְיָה מְבִיעֵכֶן וְזִיע"ע, מֵה פְּרוּשׁ 'לְאִמֹר' - [דְּהִינּוּ לְדוֹרוֹת], אַף יַעֲקֹב

וַיִּשְׁמַךְ אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה (מז כ)

בְּאֵר אַבְרָהָם

רַבֵּי מִטְּהָ מִקוֹבְרֵינֵי זִיע"א

כַּעֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט, וְאֵלּוּ בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם תָּמִיד צָרִיךְ לְשֹׂאף לְיִתְרָה וְיִתְרָה

'מְנַשֶּׁה' עַל שֵׁם נְשִׁנֵי אֱלֹקִים מִכָּל עַמְלֵי' (בְּרַאשִׁית מֵא נא), שְׂצָרִיף הָאָדָם לְשִׁכַּח כָּל עֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה וְלֵאחֹז בְּמִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת, וְ'אֶפְרַיִם' עַל שֵׁם 'כִּי הִפְרַנִּי אֱלֹקִים בְּאַרְץ עֲנִי' (שֵׁם פְּסוּק נב), שְׂהָאָדָם צָרִיף תָּמִיד לְהִיּוֹת נִחְשָׁב בְּלִבּוֹ כְּעֲנִי וְחֹסֵר בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם: תִּבְרָךְ, וַיִּצְפָּה תָּמִיד לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם: תִּבְרָךְ (בְּשֵׁם רַבֵּי מִטְּהָ

מִקְאֶבְרִין):

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֲתֶכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים (אָמַר רַבֵּי שְׂמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לָכֶם בְּקֶשׁ יַעֲקֹב לְגַלוּת לְבָנָיו קִצַּת הַיָּמִין וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, אָמַר שְׂמַא חַס וְשָׁלוֹם יֵשׁ כְּמִטְתֵּי פְּסוּל כְּאֶבְרָהָם שִׁצָּא מִמֶּנּוּ יִשְׂמַעֲאֵל וְאָבִי יִצְחָק שִׁצָּא מִמֶּנּוּ עֵשׂוּ, אָמְרוּ לוֹ בְּנָיו שְׂמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, אָמְרוּ כִּשְׁם שְׂאִין בְּלִבְךָ אֵלֵּא אֶחָד כִּךְ אִין בְּלִבְנֵי אֵלֵּא אֶחָד, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה פְּתַח יַעֲקֹב אָבִינוּ וַאֲמַר בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,

(פְּסָחִים נו. (מט א)

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

אפלו בעת הסתרת פנים חלילה יש להתחונק
באמונה שהכל מהשם יתברך, ובזכות האמונה
תבוא הגאלה

אולי הענין שנסתלקה ממנו שכינה, לפי
שבקש לגלות את הקץ הימין ואז
מההכרח להיות חבלי משיח, בחינת חשך
שקדמה לאור וקלפה שקדמה לפרי.

לכן הסתיר הקדוש ברוך הוא וסלק שכינתו
מאת אבינו יעקב בעת דבורו מהקץ,
ולמען ילמד דעת יורה דרך ה' לנו בעת
שיגבר החשך בעולם ולא יהיה אור הקדושה
זורח בתקופה וכאשר אתנו בעוונותינו הרבים
בעת הזאת.

ולזה פתחו השבטים ואמרו שמע ישראל
כו', הינו שהשבטים השיבו ליעקב
שחס ושלום לא מצד איזה פסול שיש בהם
נסתלקה השכינה ממנו, רק למען להראות
לכניו אחריו בעקבותא דמשיחא, שאף אם
יסתלק מהם כל ההתגלות ויהיה בבחינת הסתרת
פנים חלילה.

אף על פי כן יתקו את עצמם באמונה
שלמה ליחד השם הגדול והגורא, ונאמינו
כי הכל הוא מהשם יתברך, בין החשך ובין
האור שהמה מרמזים לדין ורחמים, הכל הוא
ממנו יתברך, והוא אחד יחיד ומיוחד אין סוף
ואין חקר והיה לעת ערב יהיה אור, ובזכות
תקף האמונה יזכו לגאלה שלמה ולקץ הימין
במהרה בימנו אמן סלה.

ובזכות שאנו מיחדים שמו יתברך פעמים
בכל יום 'ערב ובקר', 'ערב' מרמז
לזמן שהדעת מעררב אף בקטנות השכל
ובהסתרה מסתרת אנו מאמינים בה' אחד

ובמאמר חז"ל (סוטה מב.) אפלו אין בכם זכות
אלא שמע ישראל כדאי אתם שיושיע אתכם,
כן ירחם ה' בקרוב אמן:

האספו ואניחה לכם (מט א)

לקוטי אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

על ידי אספת ודבוק חברים כביכול ממישיכים
את השם יתברך לאספתם

'לכם' אתון 'מלף'. שעל ידי אספת ודבוק
חברים באהבה ואחיה אפשר להמשיך
כביכול את מלף מלכי המלכים. כמו שאיתא
בשם תלמידי בעל שם טוב הקדוש זיע"א
נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע'
(מלאכי ג טו), כביכול השם יתברך מטא אָנו
ואומר גם אני רוצה לשמע:

**ואניחה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית
הימים (מט א)**

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א

כאשר חושב באמת שאין לו להיות אלא היום
מנצלו היטב לעבודת השם יתברך

יתבאר על פי מה דכתיב בפרשת תבא 'בבקר
תאמר מי יתן ערב וגו' ופסדת יומם
ולילה וגו' (דברים כח טו-טז), ואיתא בתקונים
ובזהר חדש דדא רזא דפורקנא, ופרש הערות
דבש והביאו מוזלה"ה (ישמח משה) פרשת נצבים,
כי בהיות האדם חושב באמת שאין לו חיות
רק אותו יום, מי פתי יסור הנה שלא לשומו
רק בעבודת ה'.

והצפה של גוריו, כראשית רבה צח ז) (מט ט)

חַקֵּל יִצְחָק

רבי יצחק אייזיק מפשינקא זיע"א

על האדם להיות ככחינת אברהם צעיר וחסיד
זקן כאחד

יש לפרש בדרך החסידות, על פי מה שאמר
רבנו הקדוש מורנו הרב צבי מדידטשוב
זצוק"ל שיש לו מדת אברהם, ומדת יצחק.

בזה הלשון: אונץ זעמיר א יונגירמאן אין
א אלטער יוד [אנו גם אברהם צעיר וגם
יהודי יצחק], עס קומט ציא א מצוה [פאשר
זה מגיע למצוה] יש לנו חמימות וזריזות של
אברהם, ולדבר הרשות יש לנו מתינות וקריזות
של יצחק, עד פאן דבריו הקדושים.

וזוה פרוש הכתוב, גור – רצה לומר החמימות
והזריזות של גור, אריה – רצה לומר
המתינות והקריזות של יצחק.

וכונתו של המדרש, שנתן לו גבורה של
ארי להתגבר על היצר הרע כדאיאתא
בשלתן ערוף ארץ חיים (טימן א) לתגבר פארי
לעבודת השם יתברך:

גור אריה יהודה מטרח בני עליה (מט ט)

באר מים חיים

רבי חיים מטשורנוביץ זיע"א

כל היסורין הם לטובה, כאשר יורדים עד
היורבה המתחנה מיד עולים

ובדרה רמזו ירמו הכתוב על דרך אמרם ז"ל
(ברכות ה) ב'יסורין ואם קבלם מאהבה
מה שכרו יראה זרע יאריף ימים וגו', וזה
אמרו לכל בר ישראל, מטרח בני על דרך 'טרף'
טרף' (בראשית לו א), במה שאתה נטרף ב'יסורים',
מזה עליה להיות יראה זרע יאריף ימים וגו'.

ואם הוא על בחינה זו כל ימיו, כמו שאמרו
ר"ן"ל (שבת קנג) 'שוב היום שמא כו'
בנדאי הוא צדיק גמור. והנה הפסוק מעיד על
ישראל שהיה במדרגה זו, ואז בנדאי יהיו
נגאלים. עד פאן דבריו, עין שם בארץ.

וזוהו שנאמר ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם
כאחרית הימים, על ידי שישב כל אדם
בכל יום אולי הגיע אחרית ימיו ושוב היום
שמא כו', על דרך שפרש האלשיף ויצו את
שלמה בנו לאמר אנכי הלך בדרך כל הארץ'
(מלכים א' ב א-ג), אז בנדאי יהיו נגאלים במהרה
ב'מינו אמן':

הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל
אביכם (מט ב)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

עקר השלמות - הכרת האחדות מפעלות
משתנות

עקר התגלות אחדות הפשוט מתוך פעלות
משתנות הנה על ידי יעקב, שזכה
להעמיד שנים עשר שבטים שכל אחד ואחד
הנה לו דעה מיוחדת, פי כל אחד מהשבטים
הנה גון מיוחד כפי גון אבנו שבחשן, הינו
בחינת פעלה משנה מתברו.

וכלם כאחד נכללו בדעה אחד ואמרו בפה
אחד בשעת הסתלקות יעקב שמע
ישראל ה' אלקינו ה' אחד, שזה עקר שלמות
התגלות אחדות הפשוט – כשרבים מסכימים
לדעה אחת (הלכות כלאי בהמה הלכה ד אות א):

גור אריה יהודה (מלמד שנתן לו גבורה של ארי

באור נוסף על דרך הני"ל

ועוד יראה על הַרְוֹ אַמְרָם וְלֹ בַפְּסוּק יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ (שמות א ט) כְּשִׁישְׂרָאֵל הֵם בְּיַרְדֵּה הַתְּחֻתּוֹנָה מֵיַד הֵם עוֹלִין, אָמַר יְרֹד כִּי שָׁחָה לְעַפְרָן נִפְשָׁנוּ דְבָקָה לְאָרֶץ בְּטַגְנוּ (תהלים מד כו) אוֹתָהּ שָׁעָה 'קוּמָה עֲזֹרְתָה לָנוּ וְכוּ' (שם פסוק כז), וְלֹזָה יֹאמַר מִטְרַף בְּנֵי עֲלִית, כְּשִׂאֲתָהּ יוֹרֵד עַד בְּחִינָה הַתְּחֻתּוֹנָה עַד אֲשֶׁר כְּמוֹ נִטְרָפָה נִפְשָׁךְ, אִזּוּ 'עֲלִית' וְתַעֲלֶה לְגַדְלָה:

וסליחה, מֵיַד הַעֲיִינִים שְׁלוֹ יִתְכַרֵּף שְׁהִיו אֲדַמִּים כִּיִּין מִצַּד הַדִּין, מֵיַד יִחְזְרוּ זָכִים וְלִכְנִים יוֹתֵר מִן הַחֲלָב מִצַּד הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים, שְׁיִתְמַלֵּא עֲלֵיכֶם רַחֲמִים וְיִגָּאֵל אֶתְכֶם מֵיַד.

וְזָהוּ שְׂאֵמֵר וְלִכְנֵי שְׁנַיִם מַחֲלָב, דְּהֵינּוּ לְבוּן וְטָהֳרַת לְבַבְכֶם וּפִיכֶם, זֶה גּוֹרֵם שְׁעִינֵי יִתְכַרֵּף יִחְזְרוּ זָכִים יוֹתֵר מַחֲלָב, וְיִתְמַלֵּא עֲלֵיכֶם חֶסֶד וְרַחֲמִים:

חכלילי עינים מיין (מט יב)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ג' סוגי אהבה 'אהבה רבה' 'אהבת עולם' 'אהבה בתענוגים'

הנה התורה נקראת 'יין וחלב', וכמו שכתוב 'ילכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין וחלב' (ישעיה נה א). ולהבין זה הנה צריך להבין ענין ב' בחינות 'אהבה רבה' ו'אהבת עולם'. 'אהבה רבה' היא הפאה מלמעלה אשר מאליה וממילא נפשו בוערת כתנור אש ו'אהבת עולם' היא האהבה הפאה על ידי ההתבוננות. ויש אהבה ג' הגדולה משניהם והיא הנקראת 'אהבה בתענוגים' כו'.

תקון העולמות על ידי שם מ"ה וכו'

והנה ידוע שיש ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה וכו'. והנה שם ב"ן נפל בשביעה, ושם מ"ה הוא המברר. ואמנם תחלה מברר מלכות דאצילות הנקראת שם ב"ן את רפ"ח נצוצין שבבריאה יצירה עשיה כו', ואחר כך נמשך שם מ"ה לברר שנית כו'.

ובאור הדברים, הנה נודע דמלכות דאצילות יורדת בכל לילה בבריאה יצירה עשיה לברר ברורים. וכמו שאיתא בזהר אלף טורין דאכלה בהמה רבה ושתית לון בגמיעא תדא כו'.

חכלילי עינים מיין ולכן שנים מחלב (מט יב)

מחשף הלבן

רבי יצחק אביחצירא זיע"א

אריכות הגלות הוא חקמת העונות, ועל ידי התשובה נגאל מיד

חכלילי עינים מיין ולכן שנים מחלב. הפונה בזה, דבא להוכיח את ישראל, דמי מאריך הגלות, הם עונותיהם, שאינם רוצים לשוב בתשובה, שהיה להם לדעת דסבת אריכות הגלות הם העונות, דמאחר שהם בצער הגלות בין הגוים, זה יורד זה מרדה וזה עושה בעברת זרון, היה להם להתבונן ולא יסיפו לחטא, כדי שישוב ה' מחרון אפו ויגאלם מיד.

אבל בעונותינו הרבים מאחר שהם בצרת הגלות ואפלו הכי מחזיקים ברשעים, בזה מוסיפים חרון אף לפניו יתברך ומאריך הגלות, שאם עשו תשובה בלב נשבר, מיד היו נגאלים בלי שום עכבה, כמו שכתוב (מלאכי ג ו) 'שובו אלי ואשובה אליכם', דהינו דקשתשובו אלי מיד גם אני אשובה אליכם בלי שום עכבה.

וזהו שאמר חכלילי עינים מיין, דהינו אפלו אתם רואים שהקדוש ברוך הוא מלא דין עליכם עד שענינו אדמים בחרון אף עליכם, מפל מקום אם תשובו בלב נשבר ותלבנו עצמכם ותתפללו לפניו ותבקשו ממנו מחילה

כאור ענין 'אהבה רבה' ו'אהבת עולם'

דהנה ענין ה'אהבה רבה' היא על דרך קשל האהבה אשר מאליו מתלטה, שלקף נקראת בלשון רבה, להיות ש'אהבת עולם' הנה יש גם בזה לעמת זה, ולקף אנו רואים שאף על פי שבעת התפלה הנה לו אהבה והיא 'אהבת עולם', מפל מקום אחר קף עוסק במלי דעלמא מפני שיש זה לעמת זה, ששניהם הם בחינת עולם, זה עולם וזה עולם כו'.

מה שאין בן בחינת 'אהבה רבה', להיותה מניצוץ אלקות עצמו אין שם זה לעמת זה כו'. וכמו בן למעלה שם מ"ה הוא אלקות שלא על ידי ברור. כמו האהבה רבה שבאה מאליה מלמעלה.

והנה עם כל זה הרי ה'אהבה רבה' שנקראת מ"ה מתלבשת ב'אהבת עולם' הנקראת ב"ן לברור ברור שני כו'. אבל אהבה ג' והיא הנקראת 'אהבה בתענוגים', שהוא ענין שם ע"ב, אינה מתלבשת כלל לא באהבה רבה ולא באהבת עולם כו'.

המשכת שם ע"ב – אהבה בתענוגים היא על ידי התחברות שם מ"ה וב"ן

אך הנה המשכת שם ע"ב 'אהבה בתענוגים'. הוא באשר נתחברו יחדיו 'אהבה רבה' ו'אהבת עולם', שם מ"ה ושם ב"ן, אזי ממשיכים גם שם ע"ב. הגם שהוא גבוה משניהם כו'.

וכאור הדברים, הנה ידוע שיש בכל עולם דאצילות בריאה יצירה עשיה – עשר ספירות ועולמות והיכלות. והנה עשר ספירות הם אלקות שאינו צריך להתברר, והינו כענין שם מ"ה פידוע.

ועולמות והיכלות הם צריכים להתברר בכדי להתפלל בעשר ספירות שהוא אלקות ממש. והינו על ידי הברור דב"ן שנקללים בו הברורים דעולמות והיכלות, ואחר קף נמשך

פרוש בהמה בגימטריא ב"ן, והינו מלכות דאצילות המבררת נצוצין דתהו. להיות שבאשר נפלו הנצוצין בבריאה יצירה עשיה ובגנה הם מערבים טוב ורע ואינם בבחינת אלקות, ומלכות דאצילות מבררת אותם שיתהפכו להיות אלקות.

שם ב"ן נקרא 'אהבת עולם'

ולכן שם ב"ן נקרא 'אהבת עולם', פי 'עולם' מלשון העולם, והינו האהבה שנתגלית מההעלם, שקדם התפלה היתה בהעלם ואחר קף על ידי התפלה נתגלית. ונקמצא שאהבה זו היא באה מהתבוננות כו'.

וגם פרוש 'אהבת עולם', שהתפעלות ו'אהבה זו נמשכת מבחינת העולם. הינו כמו על דרך משל האדם מתפעל להיות לו אהבה על ידי שרואה מופתים הפך הטבע, כמו להפך ממים לאש או מאש למים שיתהפך מהות אחד למהות אחר על ידי זה רואה גדלת ה' יתברך ויגיע לו מזה אהבה לה'.

ואהבה זו נקראת 'אהבת עולם' שבאה על ידי סבה מבחינת העולם. וכמו בן למעלה, הברור נצוצות דשם ב"ן שמברר בבריאה יצירה עשיה נקרא 'אהבת עולם' מפני שמבחינת עולם נברר להיות אלקות כו'.

שם מ"ה נקרא 'אהבה רבה'

מה שאין בן שם מ"ה נקרא 'אהבה רבה', להיות ששם מ"ה הוא בחינת אלקות בעצם (לא ממה שנתברר מבחינת עולם כמו שם ב"ן שמברר בריאה יצירה עשיה והם נקללים בו, והינו על ידי ההתהפכות מרע לטוב פנ"ל שנקלל בשם ב"ן ולקף נקרא 'אהבת עולם' כמו שאדם מתהפך על ידי מופתים כו' פנ"ל). והוא המברר שם ב"ן, והרי זה פדויגמת 'אהבה רבה'.

הענין הוא שזהו ענין ב' עליות של ב' בחינות 'אהבה רבה' ו'אהבת עולם', מ"ה וב"ן, בעתיק יומין ואריף אנפין פנ"ל, מפני שהן עולים בבחינת שם ע"ב ששם גלוי עתיק ואריף כו'.

וזהו חף הטועם אומר לי לי, פרוש חף הטועם הוא בחינת חכמה דאצילות שנקרא חף, שם מ"ה, והוא בחינת טעמים שהם בשם ע"ב, פנודע שיש ד' בחינות טנת"א כנגד ד' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, וחכמה דאצילות היא בחינת חף הטועם, הינו בחינת טעמים.

וכמו על דרך משל כאשר יטעם האדם איזה מאכל הנערב ומתוק מתענג מזה, כמו כן בבחינת טעמים דחכמה יש שם גלוי עתיק כו'. וזהו חף הטועם, בחינת ע"ב חכמה, אומר לי לי' הוא בחינת עליות 'אהבה רבה' ו'אהבת עולם'.

והנה 'חכלילי עינים' הם 'מנין'. כי הנה על ידי שנקנס יין יינה של תורה יצא סוד. פרוש סוד הינו 'אהבה רבה' המסתרת, שתצא מההעלם אל הגלוי להיות התלבשות 'אהבה רבה' מ"ה ב'אהבת עולם' ב"ן. ועל ידי זה שניהם עולים ונקללים בחכמה.

וזהו 'חכלילי כו' מנין, פרוש מה שחף הטועם אומר לי לי, העליה דמ"ה וב"ן בע"ב, זהו מנין שעל ידי זה שנקנס – יינה של תורה – יצא סוד – התלבשות מ"ה בב"ן, ועל ידי זה מעוררים שם ע"ב להיות חף הטועם כו'.

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידו (מט יג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הבורא יתברך בחר בישראל רק כדי שיהיו

שם מ"ה להתלבש בכ"ן לברר שנית כו'. **וזהו** ענין יחוד הנה אלקים שהם דכר ונוקבא, מ"ה וב"ן. והנה פתיב זכר ונקבה בראם ויברך אתם כו' (בראשית ה ט), ומבאר בזה הטעם, דקודשא בריך הוא לא שרי באתר פגימא אלא באתר שלימא כו'.

והענין, מפני שפאשר מתכללים ב' בחינות דכר ונוקבא על פן מעוררים בחינת הגבוה מערך שניהם. והינו על ידי שפאשר שם ב"ן מברר בריאה יצירה עשיה ואז מעלה אותם מ"ן לשם מ"ה והוא נמשך לברר כו'.

ואחר כך כששניהם מתלבשים זה בזה, בחינת יחוד הו"ה אלקים, אזי נמשך גם שם ע"ב הנקרא 'אהבה בתענוגים'. וזהו זכר ונקבה בראם, הינו דכר שם מ"ה ונוקבא שם ב"ן, ואזי ויברך אתם, המשכת החכמה שם ע"ב הנקרא ברוך כו'.

הטעם ששם ע"ב נקרא 'אהבה בתענוגים'

והנה ידוע שגלוי אור אין סוף דעתיקא קדישא הוא בבחינת החכמה דאצילות להיותה בתכלית הבטול. והנה עתיק הוא על דרך משל בחינת תענוג כו'. וכמו שאנו רואים גם כן שגלוי התענוג הוא בחכמה, כאשר יגיע לו השקלה תדשה מהמשכיל שזהו ענין גלוי החכמה ממקורה אז יתענג ענג נפלא כו'.

וכמו כן גלוי אור אין סוף, עתיק יומין ואריף אנפין, הוא בבחינת חכמה דאצילות שהוא שם ע"ב. ולכן נקרא שם ע"ב 'אהבה בתענוגים', להיות שהוא גלוי תענוג עליון וזהו אהבה בתענוגים דיקא כו'.

באור הפסוק 'חכלילי עינים מנין' על דרך הב"ל

וזהו חכלילי עינים מנין. ואמר רז"ל (כתובות קיא): 'חכלילי' – כל חף הטועם אומר לי לי. ויש לבאר כפל הלשון 'לי לי'. אך

וזהו הרמז זבולן לחוף ימים ישכן, כלומר, מי שרוצה לזכות להיות חלקו בגן עדן הנקרא 'זבול', ישכן בזה העולם לחוף ימים, שהם פתי כנסיות ובתי מדרשות ששם הם החכמה.

וכי תימא ובמה יתפרנס, לזה אמר והוא לחוף אנית, כמו שמפרש במקום אחר (שם לא יד) ה'יתה פאניות סוחר ממרחק תביא להמה'.

וזהו שמסים וירכתו על צידו, כלומר, עקר סמיכתו ובטחוונו של זה האיש יהיה על הקדוש ברוך הוא שהוא המשגיח ומכין טרף לכל, צידו גימטריא 'אלהים חיים', דהיינו עקר בטחוונו באלהים חיים, והבוטח בה' חסד יסובכנו:

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידו (הוא הנה קאויל ואמר אכף ימא אסיסני ביראתה, בקרו ואשכחה דמזבולן קאתי דכתיב זבולן לחוף ימים ישכן, פסחים ד. (מט יג))

שבת מיהודה

רבי אברהם אייגר מלובלין זיע"א

גם העסוק במסחר ופרקמטיא בכחו להחזיר בעצמו את הדיעה שעקר מקומו ויניקתו היא מ'ים התלמוד'

עסק זבולון הוא עסק התורה, בגן לצאת בפרקמטיא, כמו שכתוב (דברים לג יח) 'שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך', דהיינו ששניהם שוים, להראות בזה שגם בעסק פרקמטיא ביכלת לעשות פלו תורה.

והוא רק על ידי מקום משכנו לחוף ימים, ושם רואה את הדגים המכררים שעקר מקום חיותם הוא פים. והיינו שעקר החיות הוא בתורה פים התלמוד, וכשפורשין עליהם הרשתות, היינו לצודם בדמיון פרנסתם שמשליכים להם בתוף הרשתות איזה גרעיני

עוסקים בעבודתו ומשכימים לבתי כנסיות ובתי מדרשות

אפשר לרמוז, דידוע שבני ישראל לא פחר בהם ה' כי אם מפני שהיו עוסקים בעבודתו והיו משכימים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, כמו שאנו אומרים בתפלה 'אשרינו מה טוב חלקנו וגו', אשרינו שאנו משכימים ומצריכים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות'.

הנמצא בבית הכנסת ובית המדרש זוכה לגן עדן

ומי שתמיד חשקו ופעתלו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, זה הוא הגורם לו לזכות לגן עדן המתחזק ורגן עדן העליון, לפי שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות של עולם הבא, ומדה כנגד מדה, הוא היה עקר דירתו בזה העולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לפיכך יזכה לשבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות של עולם הבא.

הבא לבית כנסיות ובתי מדרשות עליו להתחזק במדת הבטחון ואמונה בהשגחה פרטית

והנה הבא להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות צריך לתת בטחוונו בה' באמת, וידע ידיעה אמיתית שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא ה' והמפרנס והמשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ואין הדבר תלוי בנד האדם עד שיצטרף לטרם הרבה ולבטל ימיו ושנותיו בענין המחיה, אלא פיון שהכל בידו יתברך, אפלו בעסק כל שהוא יזמין לו פרנסתו.

באור 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה'

וזה היה אצלי כונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', הפנה, 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, ודהיינו מי שבידו מדת הבטחון אפלו בעסק כל שהוא תחול עליו הברכה והיא תעשיר', ולא יוסף עצב עמה', דהיינו לא יהיה צריך לטרם, דמי שיש בידו מדת הבטחון אינו צריך לטרם.

הרמז בפסוק

וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַגְמָרָא (חגיגה ט:): עַל פְּסוּק (מלאכי ג' ח') וְשָׁבְתֶם וּרְאִיתֶם בֵּין צְדִיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹהִים לְאִשֶּׁר לֹא עֶבְדוֹ, שֶׁהַקֶּשֶׁה שֶׁם הֵינּוּ צְדִיק הֵינּוּ עֶבֶד אֱלֹהִים, הֵינּוּ רָשָׁע הֵינּוּ לֹא עֶבְדוֹ, וּמִשְׁנֵי עֶבֶד אֱלֹהִים וְלֹא עֶבְדוֹ תְרוּיָהוּ צְדִיקֵי נִינְהוּ, אָבָל אֵין דּוֹמָה שׁוֹנֶה פְּרָקוּ מֵאַה פְּעָמִים לְשׁוֹנֶה פְּרָקוּ מֵאַה וְאַחַד.

וּפְרִשׁוּ רַבְנֵי יו"ל (שער מאמרי רז"ל חגיגה שם) וְכֵן הַמְקַבְּלִים יו"ל (כנפי יונה להרמ"ע מפאנו

ח"ג סי' לו, ועיין פירוש הרמ"ז לזוהר ח"ג טו): הַטַּעַם מִשׁוּם דְּהֶשֶׁר הַמְמַנֶּה עַל הַשְּׂכַחָה מ"ס שְׁמוֹ, וְהַשׁוֹנֶה פְּרָקוּ מֵאַה פְּעָמִים עֲדִין יֵשׁ לוֹ כַּח לְשֵׁר הֵהוּא לְשֵׁלֵט עֲלָיו לְהִיּוֹת שׁוֹכַח מֵה שֶׁהוּא לּוֹמֵד, אָבָל הַשׁוֹנֶה פְּרָקוּ מֵאַה וְאַחַד נִכְנָס תַּחַת מְשַׁלֵּת הַקְּדוּשָׁה, ד'מִיכָאֵל גִּימְטְרִיא מֵאַה וְאַחַד, וְאָז אֵינוֹ שׁוֹכַח.

וְעַל זֶה אָמַר בִּישְׁשֹׁכַר פֶּאֵן וְיֵהי לְמַס עֶבֶד – דְּהֵינּוּ בְּשִׁבְלֵי מ"ס שֶׁהוּא שֵׁר שֶׁל שְׂכַחָה הִיָּה מְקִיָּם יִשְׁשֹׁכַר בְּעַצְמוֹ עֶבֶד אֱלֹהִים, דְּהֵינּוּ שֶׁהִיָּה שׁוֹנֶה פְּרָקוּ מֵאַה וְאַחַד, דְּזֵהוּ שְׁנִקְרָא 'עֶבֶד אֱלֹהִים':

דֵּן יְדִין עֲמוֹ כְּאַחַד שְׂכֵטֵי יִשְׂרָאֵל (ההוא דההו קאמר דונו דיני, אמרי שמע מנה מון קאתי דכתיב דן ידיו עמו כאחד שכטי ישראל, פסחים ד.) (מט טז)

צְדָקַת הַצְּדִיק

רבי צְדִיק הִפְהֵן מְלוּבְּלִין זִיע"א

דבור המרגל כפי האדם תמיד הוא שרש נפשו ונובע מחלק התורה השני אליו

דבור שֶׁל חַל הַמְּרַגֵּל בְּפִי הָאָדָם וּמְרַגֵּל בְּכּוּמִיָּה, הוּא דְבָרֵי תוֹרָה מִמֶּשׁ, אֶפְלוֹ אֶצֶל אִישׁ הַתְּמוּנִי מִיִּשְׂרָאֵל, וְכֵמוֹ שֶׁנֶּרְאָה הַרְבֵּה בַּתְּלֻמוֹד מִבֵּיא 'דְּאִמְרֵי אֵינְשֵׁי' וְהוּא דְבָרֵי תוֹרָה, וּבְפִרְקָה קַמָּא דְּסִנְהֶדְרִין (ו) הַרְבֵּה הֵהוּא דְּהִיָּה קְאָמַר וְאָזֵיל וְכוּ' וְאָמַר שְׁמוּאֵל קָרָא פְּתִיב.

תְּבוּאָה לְצוּדָם בְּזֶה לְהוֹצִיאָם מִמְּקוֹם חַיּוּתָם, מְבִינִים זֹאת וּבוֹרְחִים.

לִזָּה הִיָּה מְשַׁתְּבַח וְבוֹלוֹן תְּמִיד בְּשִׁפְתַי הַיָּם, שְׁעוּמֵד וְרוֹאֶה וּמְבִין זֹאת, לְהַנְצִיל בְּזֶה מִדְּמִיוֹן עֶסֶק הַפְּרָקְמֻטְיָא לְבִטֵּל חֵס וְשְׁלוֹם מִדְּבָרֵי תוֹרָה, רַק בְּכָל מְקוֹם צֵאתוֹ לַפְּרָקְמֻטְיָא יִשְׁמַח לְבוֹ בְּחַיּוּת רֵאשׁוֹ, וְלְבוֹ תְּמִיד בְּמְקוֹם חַיּוּתוֹ הָאֲמִתִּי בְּדְבָרֵי תוֹרָה (ליל שביעי של פסח תרס"ו):

יִשְׁשֹׁכַר חֲמור גָּרַם רַכֵּץ בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים (מט יד)

דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל

רבי שְׁמוּאֵל מְסַלְוִינִים זִיע"א

הַרְבֵּכָה לְצִדִּיק לְבִינּוּנֵי וְלְרָשָׁע

יִשְׁשֹׁכַר חֲמור גָּרַם. אָמְרוּ תו"ל (אבות סוף פ"ה) לְפִיָּם צִעְרָא אֲגָרָא. הַעֲבוּדָה שֶׁהִיָּה עוֹבֵד כְּחֲמוֹר, הִיא אִשֶּׁר הַנְּחִילָה לוֹ הַשְּׂכָר. **רַכֵּץ בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים,** 'רַכֵּץ' נוֹטְרִיקוֹן רִשְׁעִים בִּינּוּנִים צְדִיקִים, אִישׁ אִישׁ מְחִיב לְהַתְיַגֵּעַ בְּעֲבוּדַת ה' לְפִיָּם דְּרַגְתּוֹ.

הַצְּדִיקִים – כְּגִדֵּל מֵעֲלֵתָם שְׁמִפְרִים גְּדֻלוֹת הַבוֹרָא יְהַבְרֵךְ, עַל הַבִּינּוּנֵי – לְדַעַת אֵת תְּפַקִּידוֹ לְהַכְרִיעַ אֵת עַצְמוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם לְכַף זְכוּתוֹ, וְהַרְשָׁע – מִתְּפַקִּידוֹ שְׁלֵא יִפְל בְּרוּחוֹ וְלֹא יִתְיַאֵשׁ, אֶלָּא יִתְחַזַּק בְּרַב גִּיעָה עַד שֶׁיַּעֲזְרֵהוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים, מְלִשׁוֹן שְׁפָתַיִם, שִׁישְׂרָאֵל אֵין כְּחוֹן אֶלָּא בְּפֶה (זוהר ח"א קעח):

וַיֵּט שְׁכֻמוֹ לְסַבֵּל וַיְהִי לְמַס עֶבֶד (מט טז)

מַחֲשֵׁף הַלְבָן

רבי יַעֲקֹב אַבִּיחֲצִירָא זִיע"א

ההבדל בין השונה פרקו ק' פעמים להשונה פרקו ק"א פעמים

וַיְהִי לְמַס עֶבֶד, בָּא לְרַמּוֹ דְּהִיָּה שׁוֹנֶה פְּרָקוּ מֵאַה וְאַחַד שְׁלֵא יְבוֹא לְיַדֵּי שְׂכַחָה,

- זו כקצת גינוסר שהיא קלה לבשל פרותיה כאילה זו שהיא קלה לרוץ. הנותן אמרי שפר - כתרנומו [נפתלי בארע טבא יתרמי ערבה ואחסנתה תהי מעבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון]. רש"י (מט כא)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודז'יץ זיע"א

כאשר מודה ומשבח להש"י ואינו מתרעם נושע ומתפרנס בנקל

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר. ופרש רש"י אילה שלוחה שהיא קלה לבשל פרותיה כאילה וכו', הנותן אמרי שפר כתרנומו מודן ומברכין.

יש לרמז 'שהיא קלה לבשל פרותיה כאילה' הינו פרנסה בניקל כמוכן, 'הנתן אמרי שפר' הינו שמודה ומשבח להקדוש ברוך הוא כתרנומו.

והא בהא תליא, כשיש לישראל פרנסה בניקל הוא נותן אמרי שפר ומודה ומשבח להקדוש ברוך הוא, וכשהוא נותן אמרי שפר ומודה ומשבח ואינו מתרעם - הוא נושע בפרנסה בניקל, בנודע מספרים הקדושים כשאומר כל דעביד רחמנא לטב נעשה באמת טוב:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

על ידי האמונה האדם משורר ומשבח לקב"ה

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר. הפלל הוא, כששופע על האדם אמונת הבורא מתחיל לשורר ולהודות לה, וידוע דרגלים נקרא אמונה בנוצר בארית"ל.

זהו שאמר נפתלי אילה שלחה, פרוש שיש לו רגלים חזקים שעל ידי זה הוא קל ללכת, דהינו הרמז שיש לו אמונה חזקה בה' שנקרא רגלים כו', ועל ידי זה הנתן אמרי שפר

כי כל נפש מישראל יש לו אחיזה בדברי תורה מיחדת בנודע, ובדבור שמרגלא בפומיה זהו שרש נפשו [כי הדבור הוא יסוד הנפש תרגום 'נפש חיה' רוח ממלא (בראשית ב ז), וכמו שאמרו בפסיקתא (עין שוח"ט תהלים ל) אין בין צדיקים החיים למתים אלא הדבור, זהו יסוד החיות].

ומזה יוכל האדם לעמד על שרש נפשו לדעת מה ענינו בזה העולם. וכהאי גונא בריש פסחים 'ההוא דתנה אמר וכו' שמע מנה מדין קאתי' עין שם (אורח ג):

אמת ליעקב

רבי יעקב טאפיל'שניק זיע"א חתן בעל דברי ישראל ממודז'יץ זיע"א

לא יחקה מעשי חברו בלא לבדק אם מתאימים גם לתכונותיו שלו

לכאורה מה משמיענו בזה הגמרא ללמד מקף איזה מוסר ומדה, ומאי נפקא מנה לן מארע של אדם יחיד, ומפני מה עינו האמוראים הקדושים באותם האנשים.

אמנם ענין עמק משמיענו הגמרא הקדושה וסוד נפלא הורונו חז"ל, כי אם תראה מי שהוא עושה פעולות גדולות, אל יחשב אדם כי יכול לעשות כמעשה חברו המצנין באיזה מדה.

כי ישנו בזה סבה המביאתו לידי כף בדמו ובתכונותו מאבות אבותיו, כמו זה התובע כל פרוטה הוא ענין דמדן קאתי, וכו'. ואל תנסה ותאמר לעשות כמעשהו, כי אם אין לך הכנה בתולדה כמותו לא תשיג את מדתו, והרבה עשו רביי שמעון ולא עלתה בידם (ברכות לה:). ודו"ק והבן:

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר (אילה שלוחה

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
הן הירידה למצרים והן היציאה ממנה – על
ידי יוסף

הן הירידה למצרים באה על ידי יוסף, שהרי
בגללו באו יעקב ובניו למצרים, והן
היציאה ממצרים באה על ידי יוסף: הוא בשר
את בשורת הגאולה ונתן את הסימן יונתן
פרשתנו נ, כה. נחומא פרשת שמות (כד). ולא הנה זה
סימן בלבד אלא אף נתינת פח שיהיה 'והעלה
אתכם מן הארץ הזאת'.

שיבות גלות מצרים ויציאת מצרים ליוסף

ולכאר השיבות גלות מצרים ויציאת מצרים
ליוסף, יש להקדים באור מעלתו של
יוסף, שבכמה ענינים הנה בדרגה נעלית לא
רק מאחיו השבטים כי אם גם מיעקב אבינו:

האבות והשבטים היו החוקים מעניני העולם
הזה ואלו יוסף התעסק אף עם עניני העולם
הזה – מתוך דבקות

מבאר באריכות בתסודות, שהאבות והשבטים
היו 'רועי צאן', והתרחקו מעניני העולם
העלולים להפריע להם בעבודת ה'; אבל יוסף
הנה משנה למלך, תפקיד הקשור עם טרדות
גדולות ביותר, ובפרט במצרים הנקראת 'ערוות
הארץ' (בראשית מב ט) – ואף על פי כן לא
הפריע הדבר ליוסף לעמד באותה שעה בתכלית
הדבקות לאלקות.

לכן לא הכירוהו אחי יוסף

ובזה מבאר גם מה שנאמר 'ויכר יוסף את
אחיו והם לא הכירו' (שם פסוק ח) –
האחים לא הכירו את יוסף, משום שלא העלו
על דעתם שאותו משנה למלך הוא יוסף
הצדיק, שכן, לפי סדר העבודה שלהם הרי
עולם הוא סתירה לדבקות באלקות (עוד יש
לפרש והם לא הכירו' – לא היתה להם כל
הכרה במדרגה פה גבוהה כפי שהיתה מדרגתו
של יוסף הצדיק).

מחמת האמונה משורר ומהלל באמרי שפר
כנ"ל.

הרמז בדרכי התרגום יונתן ששכט נפתלי היו
משוררים

וזהו הרמז תרגום יונתן בן עוזיאל בפסוק
זה 'משכט נפתלי הם משוררים פים',
עין שם, דלפי הנ"ל הרמז שעל ידי ששכטו
יש להם אמונה חזקה בה', הם משוררים פים
תמיד לה'.

בן פרת יוסף בן פרת עלי עין (מט כב)

דברי שלום

דבי שלום מקוידניוב זיע"א

השומר בריתו מתגדל בקדשה מיום ליום

בן פרת יוסף, תרגם אונקלוס 'ברי דיסגני'. יש
לרמז, מי שהוא בבחינת יוסף ששומר
בריתו, הוא מתגדל ומתרבה ומתעלה בקדשה
מיום ליום, אבל כשפוגם ברית, הוא ככלי
נקוב חס ושלום, שכל מה ששופכין לתוכו
יוצא דרך הנקב.

'בן פרת עלי עין' – שמירת העינים בקדשה

בן פרת עלי עין, מי שרוצה להיות 'בן פרת'
בדלעיל, גם 'פורת' לשון 'פרו ורבו',
שמכל עבודות ודבורים של הצדיק נבראים
ונולדים נשמות ומלאכים.

ומי שרצה להיות בן, העצה לזה עלי עין
– שישלט על העין, שלא יסתכל במקום
שאין צריך, כמו שאמרו רז"ל (סוטה ת). גמירי
אין יצר הרע שולט אלא במה שעניניו רואות:

ויאמר יוסף אל אחיו וגו' ואלקים פקד ופקד
אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת גו' (נ כד)

מטרת הירידה למצרים היתה כדי להוציא
ניצוצות הקדשה

לפי זה יובן גם השיכות של גלות מצרים
ויציאת מצרים ליוסף ונאָא: פּונת הירידה
לגלות מצרים היתה כדי להוציא משם רכוש
גדול (בראשית טו יד), הינו לברר את ניצוצות
הקדשה שהיו במצרים. וכאשר סימו בני ישראל
את העבודה, פּשברו את הניצוצות, באה
הגאולה.

הכה להוציא ניצוצות ממקומות נמוכים בא
מיוסף הצדיק

כח זה – לרדת למטה מטה ולהוציא משם
את הניצוצות – בא מיוסף הצדיק. לכן
הנה זה יוסף הצדיק שעל ידו באה הירידה
לגלות, והוא זה שבשר את בשורת הגאולה,
כי הוא נתן את הכח להשלים את פונת הגלות,
עבודת הבורים, ועל ידי זה להביא את הגאולה

(ח"ג עמ' 831 ואילך):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

על ידי אמונה יכולים למצא הארת האמת אף
בגלות

וזה צריכין לידע גם עתה, פי בכל גלות פן,
שהקב"ה מכין קרם הגלות הארות קדושות
שיכולין להתדבק בהם אף בחשך, רק שאינו
נגלה, וכשמאמינים פראוי, יכולין למצא האמת,
ואז בא גאולה (ויחי תרל"ה):

גאולה

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטיל מאפטא זיע"א

על האדם להוציא נפשו בכל יום משעבוד
לחרות בבחינת 'גאולה פרטית'

צריך האדם לקרב את הגאולה בכל יום, הינו
לצאת בכל יום מהגלות שלו ומשעבוד
היצר הרע, ולהשליך מעליו כל חלקי הרע,
ולהשלים נפשו בכל חלקי הטוב, ולהדבקה ולקשרה
בשרש האמת וכו', לתקן נפשו ולהוציאה מגלות
הפרטי שהוא משעבוד היצר הרע, ובכזה יצא
לחרות פידוע (ד"ה וברך את יוסף):

צדיק

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

כאשר נמצאים עם הצדיק בנקל הוא לשמר
הברית

כשהצדיק בעיר, שהוא נטר ברית, אזי בנקל
הוא לשאר העם להיות נטורי ברית
כל אחד לפי מדרגתו, ואם לאו חס ושלום אזי
הם בעצמן צריכין למוד על זה (ד"ה וימת יוסף):

• לשונות של אור •

אמונה

ברכת דוד

רבי דוד מטולנא זיע"א

עקר האמונה בהשגחה פרטית היא כאשר
למראית עין ההנהגה היא הפך הסדר הנגיל

עקר הוא התחזקות אמונה, כשרואה שהנהגת
עולם הפך דעת האנושי ישכיל ויבין
שהכל בערך ומשפט והשגחה פרטית, וזהו שכל
את ידיו (מח יד), גם כשרואה שבחינת ידים
שרומז להתנהגת העולמות, הוא בהפוך משכל
האנושי:

שכלו הזך ממדרגה למדרגה, וְזֶהוּ (מו כט) 'וַיִּקְרָא לְבָנוֹ' – פָּרוּשׁ מִי הוּא 'בְּנוֹ', 'לְיוֹסֵף' – שְׁמוֹסֵיף תְּמִיד כַּנִּל:

בת עין

רבי אברהם דב מאברוקטש זיע"א

על ידי שמכניסים אור בחשכות המדות והתאוות ממתיקים את הגבורות

מה שְׂכָא עַל הָאָדָם שׁוּם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, הוּא מְחַמֵּת בְּחִינַת חֶשֶׁךְ וְכוּהוּ שֵׁישׁ בְּמִדּוֹת וְתַאוּוֹת שְׁלוֹ שְׂאִינָם לֹה, וְלִכֵּן נִתְּנוּ חוֹ"ל עֲצֵה לְזֶה שׁוֹפֵשֵׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו (עירובין יג:), בְּכֹל הַמִּדּוֹת וּמְחַשְׁבוֹת וְתַאוּוֹת שְׁלוֹ הַגְּשָׁמִיִּים וְלִהְיֵנִים בְּאוֹתָן הַמִּדּוֹת בְּחִינַת אֹר,

בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, לְהַשִּׁיבֵם לְשֵׁרְשָׁם בְּחִינַת הַקְּדָשָׁה, וְכֵן יִתְמַתְקוּ הַגְּבוּרוֹת וְהִרְיָנִים שְׁעָלָיו (ד"ה האספר):

שבת

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

על ידי הרגשת קדשת השבת ומתיקותה מתפשט האדם מחמירותו

ע"כ רָצָה יוֹסֵף שְׁמַנְשָׂה יִתְבָּרַךְ מִקֵּדָם, כְּסֻדֵּר הַשֶּׁבֶת, דְּבָרָא שׁוֹנָה מְשַׁלְכִין מַעֲצָמוֹ הַפְּחִיתוֹת וְאח"כ וְכוּלִין לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת קְדָשָׁה. וְיַעֲקֹב מֵאֵן בָּנָה, כִּי אִי אֶפְשֵׁר שִׁיתַּפְשֵׁט הָאָדָם מֵעוֹלָם הַזֶּה וּמְחַמְרֵיתוֹ רַק ע"י קְדֻשַׁת שֶׁבֶת שֶׁהָאָדָם מְרַגֵּשׁ כַּעֲצָמוֹ מְתִיקוֹת מִהַקְּדָשָׁה (ויחי

תרע"א):

קדשה

שיפוע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

ההתלהבות לכל דבר שבקדשה כפי שמירת הברית

כֹּל הַזְמַן שֶׁהָאָדָם נֹזֵהר בְּקְדָשָׁה וְנוֹטֵר בְּרִית קְדָשׁ, אֲזִי דְבוּק הוּא אֶל הַקְּדָשׁ, וְלִכֵּן נִמְשָׁךְ אַחֵר כֹּל דְּבַר שֶׁבְּקְדָשָׁה וְכֹל מִתְּלַחֵב:

חזק כח הישראלי כפי התנהגותו על משכבו 'וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמְּטָה', רָצָה לוֹמַר שְׁחֻזֵּק כְּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא 'עַל הַמְּטָה', כְּלוֹמַר שֶׁזֶה תְּלוּי בְּאֵפֶן הַהִתְנַהֲגוּת עַל מִשְׁכְּבוֹ בְּלִילוֹת:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

כל דברי העולם הזה – כלים וציונים לאורות עליונים

הַעֲקָר הַעֲבֻדוֹת הוּא, שְׁלֵא לִילֵךְ אַחֵר תַּאוּוֹת עוֹלָם הַזֶּה, רַק יֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁהַעֲקָר חֵירוֹתוֹ שֶׁל הַתַּאוּוֹת עוֹלָם הַזֶּה הֵם רוּחְנִיּוֹתוֹ שֶׁל דְּבַר, וְכֵן יֵשִׁים דַּעְתּוֹ שֶׁל רוּחְנִיּוֹתוֹ שֶׁל הַדְּבָרִים, שְׁכֹל הַדְּבָרִים שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה הֵם צִיוּנִים לְדְבָרִים הַעֲלִיּוֹנִים וְהֵם כֹּלִים לְדְבָרִים הַרוּחְנִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנִים (פרשת ויחי עהפ"ס ויאמר יעקב):

נעים אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

המוסיף לעצמו תמיד גדרים וסגנים הוא במדרגת בן

לְהִיּוֹת נִקְרָא בֶן לְמִקוּם, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לַעֲצָמוֹ גְּדָרִים וְסִגְנִים וְלַהוֹסִיף בְּעִבּוּדָה לְפִי

אוצרות גאוני הדורות

באוריתא', שעל ידי למוד התוה"ק יכולים לילך ממדרגה למדרגה, כמו כן גם בעוה"ז יכולים להרגיש חיות ומתיקות רוחני וטעם בן ערן:

תשובה

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

בחינת תשובה היא להפך חשוכא לנהורא ושיבת גם בצדיק

וזהו בחינת 'תשובה', שמשׁיב הנצוצות הקדושים למקורם ולשׁרשם. וזהו במקום שבצלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד (ברכות לד), הינו שיש בחינת צדיק שהיא קדוש וטהור מילדותו, ואין לו שום מדה רעה, ולא פא לו שום תאנה גשמיות ולא שום בחינה אחרת שאינה קדושה, וזה בודאי צדיק גמור, אבל אין זה שלמות העבודה, כי עקר העבודה הוא להפך חשוכא לנהורא:

תורה

באר מים חיים

רבי חיים מטשׁרנבויץ זיע"א

בתורה כלולים כל הטובות והישועות וכל צרכי העולמות

והאמת שכל מיני טובות וישועות וברכות ונאלות ורפואות וכל צרכי כל העולמות כלם, הכל בהתורה, כי היא חיות כלם שבה נברא כלם, כמאמר חז"ל (ריש בראשית רבה) פי הביט וברא את העולם (ד"ה ויברכם):

לקט אמרי קדש

רבי אהרן מבעלזא זיע"א

על ידי למוד התורה יכולים להרגיש בעולם הזה מתיקות רוחניות וטעם בן ערן

בארציות של העוה"ז יכולים להרגיש גם בן נעימות וטעם בן ערן מעלמא דאתי, וכל זה על ידי יציט שכמו לסבל, וכפירוש התרגום יונתן בגין בן ארצן פתפיה למלעי

אוצרות גאוני הדורות

עמדי', עם ד"י גימטריא דוד, שתתן לו משנותיך, אף על פי שאין אתה בגלגולו, וזהו החסד. ויאמר בן אעשה כאשר דברת לתת לו כנגד בלכם ויותר, ולזה אמר 'השבעה', לפי שהוא נתן יותר מכלם.

ושכבתי עם אבתי ונשאתי ממצרים (מז ל)

בן יוסף

רבי יוסף צבי שוורץ זצ"ל

התעלות הנשמה כשכניו הולכים בדרך הישרה

שמעתי מפי אדמו"ר הה"ג מו"ה איציק יוסף אב"ד ס' אוינואר זצ"ל שיבא

ועשית עמדי חסד ואמת (מז כט)

שפתי פיה

רבי מרדכי הכהן זצ"ל

נתינת שנות חיים לרוד המלך

או נאמר שרמו כאן מה שאמר הזהר פרשת וישלח (ח"א קסט) על פסוק (תהלים כא ה) 'חיים שאל ממך', שדוד לא היו לו חיים כלל, והאבות נתנו לו חיים, אברהם נתן לו מחייו חמש שנים, יצחק לא נתן לו, יעקב נתן לו עשרים ושמונה שנה, נשאר על תשלוש שבועים שלושים ושבע שנה.

לזה אמר ועשית עמדי, לא אמר עמי אלא

חפשיית, ומטעם זה אמרו חז"ל (גיטין נו: סנהדרין קד:) **כל המצר לישראל נעשה ראש, כרי שלא יהיה לו בחירה, אבל אם עבדים משלו בנוי** (איכה ה ח), ולו יש בחירה אז **פרק אין מקדם**. ואם כן לכאורה קשה מאי רבותיה דיוסף שעמד בצדקו, הלא לא היה לו בחירה חפשיית, על כן תרץ רש"י מנייה וביה ואמר שגשבה לבין הגויים ונעשה עבד ואז יש לו בחירה, ואף על פי כן עמד בצדקו, וזה רבותיה.

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה (מח ח-ט)

בעלי ברית אברם
רבי אברהם אזולאי זצ"ל

העמיד השטן לפני יעקב אבינו צורת עגלי ירבעם

מצאתי כתוב, שפאשר הביא יוסף את מנשה ואפרים לפני אביו לברכם, בא השטן והכניס צורת העגלים שעתידי להעמיד ירבעם, והפסלים שעתידי להעמיד אחאב, והעמידם לפני יעקב, ואז נסתלקה ממנו שכנינה, על דרך אמרו (תהילים ה ה) **לא יגרף רע, ואז גער הקב"ה בשטן, והוציא את העגלים לחוץ, ומיד חזרה השכנינה ושרתה על יעקב**.

כיצד היו קדושי יוסף בכשרות

ועם כל זה היה יעקב מסתפק ומצטער, ואמר שמא חס ושלום בא יוסף על בת אל גבר וילדה כמותה, כמו שאמרו רז"ל (יבמות יז.) **בן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך, ובן בנך הבא מן הגוי אינו קרוי בנך [וכו']**. וכששמע יוסף ענין זה התחיל לדבר על לב אביו ולפיוסו, וזה שאמר ויאמר יוסף אל אביו לשון רכה,

יעקב אבינו שאחר פטירתו, שישאר יוסף במצרים, ארץ טמא ושטופי זומה, לך ויטה מן הדרך אשר דרך בה עד עתה, ואמרו חכמינו ז"ל (ב"ב קטז.) **המניח בן צדיק כמותו פאלו אינו מת, אוילם אם אינו צדיק, מת הוא ונקבר, וזה שאמר אל נא תקברני במצרים, שלא אהיה מת ונקבר במה שאתה במצרים**.

ואם איש אשר תהלוכותיו בדרך ישר וצדק יושב בין רשעים, ולא לומד ממעשיהם הרעים, אלא הולך בדרך בדרך, ולוקח אדרבה מוסר ממעשיהם, שהשמהה אשר ישמחו הם להרע, הוא שמח לטובה, ואומר הם רצים ואני רץ וכו', דרך הליך הלזה מאד קביב לאבינו שבשמים, וזה גורם שאביו עולה מעלה מעלה, ממדרגה למדרגה, מחיל אל חיל, ולכן אמר ונשאנתו במצרים, שאהיה רם ונשא במה שאתה במצרים, ואף על פי כן תלך בדרך צדיק.

וישתחו ישראל על ראש המטה (מז לא)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפניקעל זצ"ל

יוסף עמד בצדקתו במצרים

פרש רש"י, על שהיתה מטתו שלמה, ולא היה בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין העכו"ם והרי הוא עומד בצדקו. והקשו בשם הגאון הקדוש בעל סמיכת חכמים, הלא בתחלה נשבה לבין הגוים ואחר כך נעשה מלך, ואם כן מדוע הקדים רש"י ואמר **שהרי מלך הוא, ואחר כך נשבה לבין הגוים**.

ונראה לעניות דעתי לתרץ, דהנה כתיב לב מלכים ושרים ביד ה', ואין לו בחירה

פרשת ויחי

אבינו ע"ה, וכאשר הביט יעקב בפני יוסף ראה את צורת עצמו, והנה אם היה יוסף ח"ו נכשל בכתאים במצרים, לא היה נשאר עליו הצלם אלקים, וכן בכניו לא היו בפניהם דמות יעקב אבינו ע"ה שהרי היה נפרד ונעלם צלם קדוש זה מעל פני יוסף אביהם.

וזה פונת הכתוב ראה פניו לא פללתי, רצה לומר לכה שאראה את זיו איקוני בפניו, גם לזה לא פללתי, כי אמרתי ודאי לא יכלת לעמד בנסיונותיו ונפגמה דמות צלמו הקדוש, והנה ראה אתי אלקים גם את זרעו, שהראה 'אתי', רצה לומר את צורת עצמי, גם בזרעו, כי ראה בהם צלמו ודמותו, וסימן הוא שהם בני קל חי מהודתם ולדתם.

ואני נתתי לך שכם אחד על אחיד אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי (מח כב)

בנין דוד

רבי דוד דב מייזלש זצ"ל

נטל יעקב חלקו של עשו בעולם הזה מדין מקח טעות

פרש רש"י ז"ל: 'מיד האמרי', מיד עשו שעושה מעשה האמורי. ונראה לפרש, דהראשונים הקשו הלא יעקב ועשו חלקו עצמן בנחלת שתי עולמות, יעקב נטל עולם הבא ועשו עולם הזה, אם כן מה לו ליעקב לנחלת עולם הזה.

וראיתי בשם מרן הרי"ם ז"ל לתרץ דהיה מקח טעות, דיעקב חשב הגם שהוא עשו, בטח יעשה גם כן איזה מצות, ויהיה חלקו של עולם הבא ליעקב, על כן נותן לו חלקו של עולם הזה, אבל ראה שעשו אינו

בני הם, והראה, אשר נתן לי אלהים כזה על דרך שאמרו רז"ל שהראהו שטר כתבה.

ודע שיוסף כשנמלך על מצרים בחר בכתמתו אנשים הגונים לתשמישו וגיר אותם גרי צדק, כדי שיוכלו להשתמש מהם לשלחנו בהכשר גמור, ובפניהם קדש את אסנת וברך ברפת נשואין, ובה נבאר ליעקב איך מנשה ואפרים נולדו בכשרות.

ועם כל זה היה יעקב מספק, שמא אין האשה הגונה ליוסף, ושמא היא מזרע ערב רב הבאים מתולדות קין שהם טמאה רצופה, ולא שיף בהם תורת גרות כלל פנופר בזהר כי תשא, ולזה עדין לא נתקרה דעתו. ומיד הוציא [יוסף] מחיקו הטס של זהב, שהיה חקוק עליו שם המפרש מכתובת יעקב אביו, שחקקו ותלאו בצואר אסנת בת דינה בתו, ואמר לו יוסף האשה שחקקת לה ותלית בצוארה היא אם בני.

וזה שאמרו רז"ל בזה, מלמד שהראהו קמיע של זהב שחקקו עליה שם המפרש, שתלה יעקב בצואר אסנת בת דינה בתו (פרקי דרבי אליעזר פרק לח), ובה אין חלוק במדרשים, וכאשר ראה יעקב הקמיע נתישבה דעתו עליו.

ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניו לא פללתי והנה ראה אתי אלהים גם את זרעו (מח יא)

חתן סופר

רבי שמואל ארנפלד זצ"ל

דמות צלם אלקים על יוסף ובניו במצרים **יש** לדקדק דתבת 'אתי' נראית כמיתרת, ואולם הכונה כי הנה ידוע שזיו איקונין של יוסף היה דומה לזיו איקונו של יעקב

על פי דקשה, הא אין השי"ת דן את האדם על העתיד רק באשר הוא שם, ולמה הזכיר יעקב החטא שלהם בזמן דראוים היו לברכה.

אלא דעל פי מדתם שדנו את יוסף על העתיד, עגלים של ירבעם שעתידים להחטיא את ישראל, וזה פרוש פי באפם הרנו איש וברצנם עקרו שור - זה יוסף גם כן על שם העתיד.

זרע אברהם

רבי אברהם בטרזא זצ"ל

הסבה שרש"י פרש כמדרש ולא כגמרא

פרש רש"י (ע"פ המדרש ב"ר צט, ח), "בסדס אל תבא נפשי", זה מעשה זמרי, כשנתקבצו שבטו של שמעון להביא את המדינית לפני משה, ואמרו לו זו אסורה או מתרת, אם תאמר אסורה, בת יתרו מי התיירה לך, אל יזכר שמי בדבר, שנאמר "זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני" (במדבר כה יד), ולא כתב בן יעקב.

וכתב הרא"ם וז"ל, 'אבל בפרק חלק (סנהדרין קט:) אמרו, 'בסדס אל תבא נפשי', 'אלו המרגלים, וצ"ע'. וכוונתו להקשות על רש"י, מדוע עזב את דברי הגמ', ופרש כדברי המדרש.

ויש לומר, שדרכו של רש"י לפרש לפי פשט הפסוק (עי' רש"י בראשית ג, ח, ו'אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא), ולפי פשט הפסוק אין לפרש שמה שאמר יעקב "בסדס אל תבא נפשי", פונתו למרגלים, שהרי דבר רק על שמעון ולוי, ואלו חטא המרגלים היה של שלוחי עשרה שבטים, ולכן פרש רש"י כדברי המדרש ולא כדברי הגמ'. (באדיבות מ'כון חכמי ספרד' נתיבות)

עושה שום מצוה ואין לו חלק לעולם הבא, אם כן היה מקח טעות, לכן לקח יעקב אבינו ע"ה גם נחלת עולם הזה, ודפח"ח.

וזה שאמר אשר לקחתי מיד אמרי וכו', ופרש רש"י מיד עשו שעושה מעשה האמורי, אם כן אין לו חלק לעולם הבא והיה מקח טעות, על כן לקחתי בחרכי ובקשתי.

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט א)

חזון ישעיהו

רבי ישעיה יוסף ווילף זצ"ל

אהבת חנם וקרוב הלכות באחרית הימים

ואמרו חז"ל בקש לגלות את הקץ ונסתם ממנו. ונראה לי השפל בחסדו, אשר אמרו חז"ל (יומא ט:) בית שני לא נחרב אלא בשביל שנאת חנם, ועקר התקון שיהיו נאגדים באמונת אלקי עולם, ונאמין כל אחד שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ויזה יאהב כל אחד כנפשו בכל תגמולוהי, וזה רמז אבינו הזקן האספו והקבצו, וזה את אשר יקרא אתכם באחרית הימים - בגלותא בתראה, שזה הוא תקון הכולל.

בסדס אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרנו איש וברצנם עקרו שור (מט ב)

באר שבע

רבי משה דוד אשכנזי זצ"ל

נרדנו שמעון ולוי על שם העתיד כשם שדנו את יוסף

בסדס אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי, זו מעשה זמרי ובקהל של קרח. ויבאר

נחלת הגרשני

רבי גרשון אברהם גולדברג זצ"ל

המקבל עליו על תורה נוטלים ממנו על מלכות

ההנה אִמְרוּ חו"ל (ע"ז ה:) לעולם יהיה האדם כשור לעל וכחמור למשא לסבל עליה של תורה, וכל המקבל עליו תורה מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ (אבות פ"ג מ"ה).

וזה יששכר חמו גרם, פחמור בעל עצמות לשא עליה של תורה, ועל ידי זה רבץ בין המשפתיים בין כל תחומי הארצות, כי אינו מפחד מעל מלכות ודרך ארץ.

לא כן אם יורא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, שעוסק בעניני עולם הזה לרפש מקנה וקנין, ובורר לעצמו חלק הארץ, אז ויט שכמו לסבל נותנים עליו על מלכות ודרך ארץ.

עטרת שלמה

רבי רפאל שלמה לאניאדו זצ"ל

אף שיששכר היה ת"ח בכל זאת שלם מט

נראה לכאר בהקדים את דברי הגמ' בב"ב (ח.) שתלמידי חכמים פטורים ממש, וכן פסק מרן בשו"ע (יר"ד סי' רמג ה"ב).

וכתב רבי יוסף אבן עזרא בספרו 'משא מלך' (ח"ד ע"א משפט א דין ה) ששמע שמורו הרשד"ם היה נותן בכל שנה זהו אחד לקהל עבור 'מס הגלגלת', ועשה כן ממדת חסידות כדי שלא להחזיק את עצמו כתלמיד חכם, וגם כדי לגלות בזה שהוא משעבד למלך. ורבי חיים בנבנשתי בספרו 'פנסת הגדולה' (ח"מ סי' קסג אות ק), אחר שהביא זאת, הוסיף שיתכן שטעמו היה ע"פ הפסוק "בכל צרתם לא לו צר" (ישעיהו סג, ט), ולכן יש לתלמיד חכם להשתתף בצער הצבור, וכתב שגם הוא נהג לעשות כן.

לא יסור שכט מיהודה ומחקה מבין רגליו עד כי יבא שילו ולו יקחה עמים (מט י')

ויקרא יעב"ץ

רבי יעקב אבן צור זצ"ל

מלך המשיח יבוא כאשר יסורו ראש הגולה והנשיא שבארץ ישראל

קשה, מהו שנגמר "עד כי יבא שילו", ששמע 'עד ולא עד בכלל', ומדוע כאשר יבוא מלך המשיח תבטל ברפת "לא יסור".

נראה לכאר בהקדים את הגמ' בסנהדרין (ה.) "לא יסור שכט מיהודה" אלו ראשי גליות שבבבל שורדים את ישראל בשבט', "ומחקה מבין רגליו" אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים. ופרש רש"י, 'בני בניו של הלל, נשיא היה. עוד מובא (סם) אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל, ואלו הן, ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל.

ומעתה יובן מה שנגמר "לא יסור שכט מיהודה", הוא ראש גולה שבבבל, "ומחקה מבין רגליו" הוא הנשיא שבארץ ישראל, שהם לא יסורו מישראל "עד כי יבא שילו" הוא מלך המשיח, ולא עד בכלל, כי קדם שיבוא המשיח, ראש הגולה והנשיא יסורו, שהרי אינו בא עד שיכלו. (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

יששכר חמו גרם רבץ בין המשפתיים. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט יד-טו)

ואם אתם חשבתם עלי רעה, שתאמרו שאעניש אתכם עליה, סוף סוף אלהים חשבה לטובה, וכיון שלא יצא לי נזק אל תיראו, ואדרבא אשלם לכם במיטבא, שאכלכל אתכם ואת טפכם.

ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחית עם רב (נ כ)

חזון עובדיה

רבי עובדיה בר אבקה הלוי זצ"ל

נרון האדם באשר הוא שם ולא על שם העתיד

יש להבין תבות 'למען עשה פיוס הזה, מהו פיוס הזה דקאמר. ותו מאי האי דקאמר להחיות עם רב.

ויובן זה, והוא בהקדים למאי דאיתא במדרש (ב"ר נג יד) על פסוק 'באשר הוא שם, אמר רבי סימון קפצו מלאכי השרת לקטרנו, אמרו לפניו רבון עולמים אדם שהוא עתיד להמית בניך בצמא אפה מעלה לו את הבאר, אמר להם עכשו מהו צדיק או רשע, אמרו לו צדיק, אמר להם איני דן את האדם אלא בשעתו.

והנה גפי יוסף שאמר לאחיו ויהנה אנהנו מאלמים אלמים, דרשו רז"ל במדרש (ב"ר פד י) שאמר להם עתידים אתם לעשות איליים אלמים לפני עגלים של ירבעם ולומר אלה אלהיך ישראל. נמצא לפי זה למדנו שיוסף דן את השבטים על שם סופם, ודלא כמו שדן הקב"ה את ישמעאל באשר הוא שם.

וכשראו השבטים שדן אותם על שם סופם, אמרו אם בן לפי שיטתו זאת, מיניה וביה נשדי ביה נרגא, ונרון אותו אף אנן נמי

ומעתה יבאר הפסוק, 'יששכר חמר גרם', ופרש רש"י 'סובל על תורה פחמור חזק שמשענינים אותו משוי כבד, ועל אף שהוא תלמיד חכם ופטור מלשלם מס, בכל זאת ויהי למס עבד', שגם הוא משלם מס, מהשעמים המבארים. (באריכות מכון חכמי ספרד)

(נתיבות)

גד גודר וגודנו והוא יגר עקב (מט ט)

אמרי אש

רבי אהרן שמחה פיליפר זצ"ל

דרך ענוה של המלמד תורה לרכיב

פרושו כמו שראיתי בספר אהוד, פתחו לי שערי צדק, (תהילים קיח ט) שזה השער לה צדיקים יבאו בו, פי הצדיקים יותר שמתחזקים בצדקם הם בעיניהם כמו שעדן לא התחילו בעבודת ה'.

וכן גד שאפלו אם יש לו תלמידים שיהיו אנשי חיל תלמידי חכמים, שהוא העקר מלחמה של יצר ומלחמתה של תורה, מפל מקום בעיני עצמו יהיה שהוא יגר עקב, שהוא פוסע רק קצת במלחמה.

ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים אני (נ ט)

פרי עץ הגן

רבי שמואל בן זסן זצ"ל

ירידת יוסף למצרים כדי שיהיה מרכבה לשכינה

כבר נודע כי טעם ירידת יוסף למצרים היתה לשיהיה מרכבה לשכינה, אשר הקדימה לפני בני ישראל, והמתינה שם עד שנתגלגל הדבר וירדו. ונהו כי התחת אלהים אני, ולצורך זה הייתי מוכרח לרדת.

כָּלִי חֲמֻדָּה

רבי שמואל לאניאדו זצ"ל

התפלה בשפל המצב פועלת בשמי המרומים

מְצִינֵנו היות התפלה ובקשה כמו קשת נחושה, כמו דרשו חז"ל (ב"ב קג). גְּבִי אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרֶבִי וּבְקִשְׁתִּי, שְׁפָרְשׁוּ בְּקִשְׁתִּי לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה וּתְפִלָּה הַמוֹעִילָה כְּמוֹ הַקִּשְׁתִּי.

וְטַעַם ההדמות אל הקשת הוא, שכמו שהרוכה קשת עומד במקום אחד ומוכה החצים במקום זולתו, ככה האיש העומד בשפל מצבו בעולם הזה השפל, יורה תפלתו כחץ יעוף אל רום שמי מרום. (פר' שלח)

בֶּן גִּרְנִי

רבי יוסף ישראל דייטש זצ"ל

תפלה קרם הצרה, וכה התפלה בשעת הצרה

אֲשֶׁר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי, ומתרגם אונקלוס 'בצלותי ובקעותי', וצריך באור מה ענין בצלותי ובקעותי לחרבי וקשתי.

וּנְרָאָה בבאורו, פי פֶּאֶשֶׁר יִפְגַּע אוֹיֵב בְּאֶדָם אֲשֶׁר יִרְצָה לְקַחַת אֶת נַפְשׁוֹ, הִנֵּה יוֹכֵל הָאֶדָם לְהַנְשֵׁעַ מִמֶּנּוּ בְּשֵׁנֵי אֶפְנָיִם, אוּ בְּקִשְׁתּוֹ, דְּהִינּוּ מִיַּד פֶּאֶשֶׁר יִרְאֵהוּ מִרְחֹק יְמִיתוּהוּ בְּקִשְׁתּוֹ עַל דִּי חֲצִים אֲשֶׁר יוֹרָה אֶל לֵב הָאוֹיֵב, אוּ יְמַתִּין עֲדֵי תִקְרַב אוֹיְבוֹ אֵלָיו וְיַתִּיז רֹאשׁוֹ בְּחֶרֶבוֹ, וּבּוֹדָאֵי יוֹתֵר טוֹב וְנִכּוֹן שְׁלֵא לְהַמְתִּין עַד יָבֹוא הָאוֹיֵב וַיִּגַּשׁ אֵלָיו, וּכְמֵאֲמַר דּוֹד הַמְּלַךְ (תהלים קכז ד) 'כְּחֲצִים בְּיַד גְּבוּרִי', דְּהִינּוּ שְׂגַם הַגְּבוּר אֲשֶׁר כּוֹל לְבַטַּח בְּחֶרֶבוֹ, גַּם הוּא יִתְאַמֵּץ לְהַנְשֵׁעַ עַל דִּי יִרְיַת חֲצִים.

על שם סופו, דעתיד לצאת ממנו ירבעם, ואם בן לפי זה 'לכו ונמכרנו לישמעאלים', זהו הטעם שעמדו ומכרוהו, כדי לראות מה יהא בסופו מענין עגלים של ירבעם.

מַעֲתָה זה אמרו ואתם חשבתם עלי רעה, רצה לומר חשבתם והיה לכם חשש ברעה העתידה לבסוף לצאת ממני שהם עגליו של ירבעם, ודנתוני לחובה על שם סופי, אבל אלהים חשבה לטובה, דהינו דאלהים אזיל לשיטתיה דלא חיש ברעה העתידה לבוא לבסוף, אלא אזיל בתר השתא באשר הוא שם.

וּפְרָשׁ הפסוק מהו הטובה, ואמר למען עשה ביום הזה, שפסק ועשה דיני 'ביום הזה' של עכשו באשר אני שם, ולא ביום הבא לאחר זמן, והרויח בזה ביני ביני להחיות עם רב שיצאו ממני מעכשו עד זמן שיבוא ירבעם לעולם.

• מצוות הפרשה •

כַּח הַתְּפִלָּה בְּחֶרֶב וּבְקִשְׁתִּי

רַבְּנוּ בַחֲנִי

רבי בחני אבן חלון זצ"ל

הגנת התפלה כחרב ביד הגבור

אֲשֶׁר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי (מ) כג. ואונקלוס שתרגם 'בצלותי ובקעותי' לזה פון, כי מלת 'בקשתי' עשה מלשון בקשה, על בן תרגם 'בעותי', ומה שתרגם 'בחרבי' 'בצלותי', מפני שהתפלה מגנה על האדם כחרב ביד גבור.

המורה, ותלוי לפי כח ורחוק המורה בקשת. לזה קרא לתפלה בשם 'חרבי' שהיא אף בלא פונה מרבה, ויבעותי בשם 'קשתי' - שהיא כמו קשת, שהיא עד ששמים נפשו בכפו.

חֲדוּשֵׁי הַגְּרִי"ז

רבי יצחק זאב הלוי סולוביצ'יק זצ"ל
התפלות הקבועות כל אחד שמתפלל בגנה

אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי. ובתרגום אונקלוס 'בצלותי ובבעותי. והבאור בזה, דהנה החלוק בין חרב לקשת, דחרב בעצמו הוא דבר שחותך והורג, אבל קשת החצים בעצמם אין להם כל הכח להזיק, והחצים פשהו סמוכין אינן חדין שזיזיקו, ורק הכח שבמרוצתן בחזקה בזה הן מזיקין, אבל חרב הוא חד, ובנגיעה בה נזוקין.

והמשל בזה דיש שני מיני תפלות: א. התפלה שקבעו אנשי כנסת הגדולה תפלת שמונה עשרה. ב. התפלה שכל אחד ואחד מבקש על צרכיו מה שצריך, והחלוק ביניהם, שתפלת היחיד איתא (ב"ב קטו.) כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, והינו דרק חכם תפלתו נשמעת על תפלה פרטית, לא כל אחד ואחד שיבקש ענה.

וזהו דאמר כאן ב'חרבי' - בצלותי, דצלותי הוא התפלה הקבועה כמו שמונה עשרה, וזהו דומה לחרב, שהתפלה בעצמה יש לה כח לפעל על תכליתה, ואינה תלויה בבכרא שמתפלל, כמו חרב שבעצמה היא מזיקה.

ויבקשתי הוא בבעותי, בבעותי הינו בקשה, והוא כמו 'ויבקש עליו רחמים' (ב"ב שס), דפרושו בקשה תפלה פרטית של יחיד, וכמו קשת שרק הכח של מי שמותחה

והנה אמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין מד:) לעולם יקדים האדם תפלה לצרה, כי אף שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות י.) שלא יתאש האדם מן הרחמים אף אם חרב חדה מנחת על צוארו, בכל זאת יותר טוב להקדים התפלה.

ומעתה נאמר, כי המקדים תפלה לצרה הוא בעין הקשת, שבעוד לא בא אליו האויב מודרו להנצל ממנו, וזה אשר תפלה בעת הצרה, הוא דומה למי שלוחם בתרבו, אבל יעקב אינו קים תמיד שני מאמרי חכמינו ז"ל כלם, הקדים תפלה לצרה, ובעת צרה ליעקב לא נתיאש מן הרחמים, וזה פונת התרגום ב'חרבי ובקשתי' בצלותי ובבעותי, דהינו שני אפני התפלות.

משך חכמה

רבי מאיר שמחה הפהן מדווינסק זצ"ל
תפלות הקבועות די בכונה מועטת, אולם
הבקשות הפרטיות צריכות כונה גדולה

ב'חרבי ובקשתי. תרגם אונקלוס 'בצלותי ובבעותי'. 'צלותי' הוא סדר תפלה הקבוע, כמו שאמר (תוספתא מנחות פ"ו ה"ה) השבח והתפלה וההודעה מעבדין. ו'בעותי' הוא בקשה, אשר אמרו, אם רצה אדם לחדש בתפלתו, מעין כל ברכה שואל אדם צרכיו, יעין פרק קמא דעבודה וזה בזה (ה.).

והנה הנפקא מנה, כי סדר תפלה - שזו עבודה קבועה - אין הפונה מעכב, ואם פנו לבבו באבות סגי, ובכונה מועטת סגי. לא כן בחדוש, שמבקש האדם צרכיו מחדש, בעי פונה יתרה [וכו].

והנה חרב הוא בעצמו מזיק, שברזל שיש לו חדות ממית בכל שהוא, ואין צריך אמד. אבל הקשת בעצמו אינו מזיק, רק כח

המפסיקים מלעלות תפלותינו, לא יועילו ח"ו תפלותינו, כמאמר הכתוב (איכה ג מד) 'ספֹת כַעֲנָן לֶף מַעְבוֹר תַּפְלָה', על בֵּן צָרִיף קִדָּם הַתַּפְלָה לְבַטֵּל אֵלֹהי הַמְּשֻׁטְיָנִים וּמְקַטְרִיגִים, וְשׁוֹב אַפְשָׁר לַפְעַל בַּתְּפִילוֹתֵינוּ כִּשְׁהוּא בְּכֹנֶה וּבַעֲמָקָא דְלָבָא.

והנה ההבדל בין קשת לחרב, דשניהם פלי מלחמה, אָמֵנָם הַקֶּשֶׁת הוּא לְהַכְנִיעַ הַשׁוֹנֵא שֶׁהוּא מֵרְחוֹק, וְהַחֶרֶב לְהַפִּילוֹ כִּשְׁהוּא לְפָנָיו. וְכֵן בַּתְּפִלְתָנוּ צְרִיכִים מִקֵּדָם בַּחֲנִינֵת קֶשֶׁת, לְהַכְנִיעַ הַמְּשֻׁטְיָנִים שֶׁהֵם מֵרְחוֹק, הַמַּעֲכָבִים תְּפִלְתָנוּ מִלַּעֲלוֹת לְמַעַלָּה [וְכוּ']. וַיַּעֲקֹב אָבִינוּ זָכָה לְהִיּוֹת תְּפִלְתּוֹ בַּחֲנִינֵת קֶשֶׁת וְחֶרֶב, עַל כֵּן אָמַר 'אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בַּחֶרֶב וּבַקֶּשֶׁתִּי, הִינּוּ בַצְּלוֹתִי וּבִכְעוֹתִי, שֶׁהִפִּיל וְהַכְנִיעַ הַמְּקַטְרִיגִין שֶׁמֵרְחוֹק, וְעַל יְדֵי זֶה לֹא יָכֹלוּ לְהַרְע לּוֹ שׁוֹנְאֵיו שֶׁמְקָרוֹב.

וְזוֹרְקָה בְּזֶה הַקֶּשֶׁת מִזִּיק, כְּמוֹ כֵּן בַּקֶּשֶׁת רַק אִם הַמְתַּפְּלֵל גָּדוֹל הוּא תְּפִלְתּוֹ נִשְׁמַעַת.

קַרְן לְיִדֹד

רבי אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

הכרתת המשטינים והמקטריגים קדם התפלה כגון באמירת פסוקי דזמרה

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בַּחֶרֶב וּבַקֶּשֶׁתִּי. הַכּוֹנֵה יֵשׁ לּוֹמֵר, כִּי הַרְבֵּה מְשֻׁטְיָנִים וּמְקַטְרִיגִים יֵשׁ שְׂרוֹצִים לַעֲכָב הַתְּפִלוֹת מִלַּעֲלוֹת לְמֵרוֹם. כְּנֹדַע טַעַם אֲמִירַת פְּסוּקֵי דְזִמְרָה קִדָּם הַתַּפְלָה, מִלְּשׁוֹן לְזַמֵּר עֲרִיצִים וְלְהַכְרִיחַ כָּל הַחוֹתִים וְהַקּוֹצִים הַסּוֹכְבִים אֶת הַשׁוֹשְׁנָה הַעֲלוֹנָה.

וְאִם אֵין ח"ו כֹּחַ לְהַעֲבִיר כָּל הַמְּסַכִּים

מעשי צדיקים

ביום ראשון קרא הרבי לבתו הרבנית מזאבנא ואמר, "בשבת אמרתי פֶּשֶׁט בְּפִסּוּק, הוּא יִהְיֶה לָכֶם לְתוֹעֵלַת מְרִבָּה". כַּדְּבָרָיו כִּף הָיָה, הַרְבֵּי נִפְטָר בְּקַרְלִסְבֵּרד בַּקִּיץ שֶׁל אוֹתָהּ שָׁנָה, מִקּוֹם שָׁבוּ אֵין קְבָרוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנִשְׁאוּהוּ לְדוֹז'קוֹב, לְמִקּוֹם קְבָרוֹת אַבוֹתָיו.

בשנת פטירתו, הגיע אליו יהודי מהעיר מעליץ עם בתו הפלה, למען יברך אותה הרבי לפני נשואיה, אָמַר לוֹ הַרְבֵּי, "אַתָּה יוֹדַע, אֲנִי אֶהְיֶה בַחֲפַת בְּתָר", וְהָאִישׁ עֹמֵד מִשְׁתוֹמֵם, עַל דְּבָרֵי הַרְבֵּי.

בבואו לביתו ספר למקורביו את מאמר הרבי, וְהַכֵּל צִחְקוֹ עַל כִּף, מֵה זֶה עָלָה בְּדַעְתּוֹ, בְּדוּאֵי לֹא הָבִין כִּרְאוּי אֶת דְּבָרֵי הַרְבֵּי, הֲלֹא

וְשִׁכַּבְתִּי עִם אֲבֹתִי וְנִשְׁאֲתָנִי מִמְצָרִים וּקְבַרְתָּנִי בַקְּבָרָתָם וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כַּדְּבָרְךָ (מו ל)

בפרשת ויחי תרל"ז, שְׁנַת הַסְּתַלְקוֹתוֹ לְחַיֵּי עוֹלָם, נִשְׂאָה רַה"ק הָאֱמֹרִי נַעֲמַן מְדוֹז'קוֹב זִיע"א מִדְּבָרֵי תוֹרָתוֹ בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר כְּלִיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְהַזְכִּיר בְּתוֹךְ דְּבָרָיו, "יִשְׁנַם שְׁנֵי אֶפְנִים בְּהֵם מִתֵּר לְהַעֲבִיר נִפְטָר מִמִּקּוֹם לְמִקּוֹם, מִקְּבָרֵי עַכּו"ם לְקָבֵר יִשְׂרָאֵל, אוּ מִקְּבֵר יִשְׂרָאֵל גּוֹפָא לְקְבָרוֹת אַבוֹתָיו.

אצל יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיוּ שְׁנֵי הָאֶפְנִים, זֶה פְּרוּשׁ הַפִּסּוּק 'וְנִשְׁאֲתָנִי מִמְצָרִים וּקְבַרְתָּנִי בַקְּבָרָתָם', וְנִשְׁאֲתָנִי מִמְצָרִים, זֶה הָרֵאשׁוֹן שֶׁכֵּן אֵין שֵׁם קְבָרוֹת יִשְׂרָאֵל, 'וּקְבַרְתָּנִי בַקְּבָרָתָם', זֶהוּ הָאֶפֶן הַשְּׁנִי, לְמַעַרַת הַמְּכַפְּלָה, מִקּוֹם קְבָרוֹת אַבוֹתָיו.

התפלואו השומעים ושאלו, "הכי אין הרבי מכירם, הלא הם פלוני ואלמוני מבני העיר". ענה הרבי שלא הכירם, כי נדמו בעיניו לבהמות השדה, אחר שחטאו במעשיהם.

באר הרבי מצאנו, האוהב ישראל מרב קדשתו זכה להשיג מדרגה זו, שלא יראה בעיניו רק דברים שבקדשה, לכן כאשר באו לפניו אינשי דלא מעלי ולא הכיר עליהם את הצלם אלקים, היו נראים בעיניו רק בצורתם הבהמית.

לפי זה נוכל להבין, בראותו שנסתלקה הימנו שכניה, הבין יעקב אבינו שאינם ראויים לברכה והיה סבור שזה מצד מעשיהם, לכן תמה, אם מעשיהם אינם הגונים מדוע הוא רואה אותם. זה פרוש הפסוק, 'ירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה', שאינם ראויים לברכה, ואף על פי כן אני רואה אותם, שני הפכים בנושא אחד.

יאמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, במקום הזה שהוא ערות הארץ, אחר נסיונות רבים שעברו עלי ועליהם שלא ילכו בחקות הגוי ולא ילכשו מלבוש נכרים, רק יתנהגו כראוי לבית יעקב, נשארו הם צדיקים גמורים.

הוסיף יוסף ורמז, "אם כך, קשה בעיניך מדוע נסתלקה ממך השכינה, מחמת בני בגיהם שעתידין לעמד מהם". אכן לאחר שהתפלל עליהם יוסף, מיד אמר יעקב, 'קחם נא אלי ואברכם'.

הכתוב השני מפרש מה היתה תמיהתו ואמר, 'ועיני ישראל כבדו מזקן, ומתרגם אונקלוס 'קרו מסבוב', כי סמוך לפטירתו, שכבר קדש וטהר עצמו וזכר כל אבריו בשלמות, היו עיניו יקרות ומקדשות עד שלא ראו רק דבר שבקדשה.

החתנה נקבעה ליום ששי אחר הצהריים והרבי אינו אמור לשבת במעליץ, כנראה לא חזה אלא מהרהורי לבו.

הרבי אמנם שהה בקארלסבאד ובה הסתלק לגזי מרומים, כשהוליכו את גופו הטהור לקברות אבותיו בודז'קוב, עברו דרך מעליץ בדיוק באותה שעה בה הוליכו את הכלה לחפתה. (החכמה מא"ן)

ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם (מח י)

באר הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב זי"ע הי"ד את הפסוק, על פי מה ששמע מאביו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע"א, כי בשנה האחרונה לחיי זקנו הרה"ק הדברי חיים מצאנו זי"ע"א עלי אדמות, אמר שנחלש כח ראותו עד שכבר אינו מפיר בני אדם, ביכלתו לעין רק בספרי קדש.

כשהרגיש בתמהון העומדים עליו, על כך שבספרים הוא קורא ואלו אנשים אינו מזהה, פתח וספר כי בהיות הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע"א רב ואב"ד במעזיבוז, היתה דירתו בעלית הגג, וכדי לבוא אל ביתו, היו עולים אליו במעלות.

כרבה של העיר, הגיעו לבתו שני אנשים גרועים ופחותי ערך להתדין בפניו, סדר כל אחד את טענותיו, והרבי מאפטא פסק להם הדין והדרך אשר ילכו בהם, כשהוא אינו מביט לעברם כל שעת הדין.

ויהי אף יצאו מחדרו וירדו במדרגות הבגין, הבחין בהם הרבי, בתמיהה ובתדהמה פנה אל אנשי ביתו ושאל בפליאה, "כיצד יתכן שבהמות יעלו וירדו במדרגות העליה".

גונח, לפליאת סובביו ספר, שפעת התגלה לו כי בעקבתא דמשיחא נגיע למצב כה גרוע, עד שאם ירצה אדם לגנוח, קרעכץ' אמתי, יצטרף להביט לארבע רוחותיו אם אין איש המביט עליו.

אחר הפטיר הרבי ואמר, "העצה היחידה שיש לי לדורות אלו, היא להתאסף ולהתחזק יחד בצוּתא, ולעסק בתורה ועבודת השי"ת".

בזה באר את הפסוק 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', רק אם תתאספו ותתחברו יחד כאיש אחד בלב אחד, להתחזק ולהתאמץ בעבודת ה', תוכלו להתקיים, וזה יקרא אתכם 'באחרית הימים'. (פניני האוצר)

אור אפס כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביצק ואפיצם בישראל (מט ז)

ספר הרה"ק הנבית ישראל זיע"א. בבית הרה"ק השפּת אמת זיע"א התהלך מלמד תלמיד חכם שזכה להמנות על חסידי הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א, שלמד את בני הרבי.

יום אחד כשתישב סמוך לשלחנו של השפּת אמת, התרוצצו סביבו הילדים הקטנים רבי נחמיה'לי ורבי מנדל'י בני השפּת אמת, ושחקו מסביב לשלחן, הוא הסתובב לעברם ונער בהם, אף הקטנים המשיכו במשחקם, עד שפקעה סבלנותו והוא נעמד ממקומו בכעס.

ראה זאת השפּת אמת ואמר לו, איתא במשנה (אבות ב ה) 'ולא הקפדן מלמד', כי אם המלמד יהיה רגזן אף אחד לא יפקיד את בניו בגדול ולא יהיה לו פרנסה.

לכן תמה יעקב אבינו כיצד יתכן שהוא רואה אותם ואינם ראוים לברכה, רק אחר שהתברר לו כי אין המניעה מצד מעשיהם, 'ויגש אתם אליו וישק להם'. (מדוּסַת ציון)

ויקרא יעקב אל בניו (מט א)

בתקופה שקדמה להסתלקות הרה"ק רבי יעקב ממעליץ זיע"א בנו של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, פרצה מגפה קשה באזור מעליץ, שהפילה חללים רבים.

משראה רבי יעקב שכהן כרב העיר, כי מדת הדין מתוחה על תושבי העיר, הלך לבית הקברות ואמר, "הריני פּרת ישראל", והמגפה נעצרה.

בשבת הסמוכה בה קראו בתורה פּרשת שמות, עוד השמיע בעדן רעוא דרעוין דברי תורה לפני שומעי לקחו, והיה הולך ומפּרש את דברי המדּרש (בר"ד צה ב) על הפסוק 'ויקרא יעקב אל בניו, שמפּרש, ויקרא יעקב, וזהו אף שמו הקדוש, ל'קל', שהיה עם בניו הקטנים.

אחר שהשלים דבריו, אסף רגליו אל המטה ונשמתו הטהורה עלתה למקור מחצבתה בגגזי מרומים בסעודת יעקב אבינו, ביום י"ט טבת תקצ"ט, והוא בן חמשים וחמש, ויכפר בפטירתו על כלל תושבי עירו. (החכמה מא"ן)

האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט א)

התהלך הרה"ק רבי ישראל מרופּין זיע"א ביער עם תלמידיו, לפתע שמעוהו

בתחלה הסס ולא ידע מה להשיב, לבסוף החליט להשיב שאכן, באמריקה מצפים למשית. ואז שמע את החפץ חיים מתפלל ומעטיר לפני הקב"ה, "מילא היהודים כּאן בּפולין שסובלים צרות ועניות, יתכן שמתנינים למשיח למען עצמם, כדי שיוזכו לגאולה מהצרות הגשמיים.

אבל, הלא שמעתי מעד שאפלו היהודים באמריקה שיש להם גשמיות ועשירות, מצפים למשיח, ובהכרח שממתנינים למשיח למען כבוד שמו, אם כן, עד מתי תעקב אותנו מביאת המשיח". (טעם ודעת)

אסרי לגפן עירה ולשוקה בני אתנו כבס בנין לבשו ובדם ענבים סותה (מט יא)

מעשה ארע באדם שהחל לזוב דם מחטמו ללא הפסקה, חליו הלך וגבר רחמנא לצלן, עד שהרופאים נלאו לבקש לו רפואות, הרימו ידים, והתיאשו מחיו, החולה החל לצוות מחמת מיתה, וכל בני ביתו והקרובים פּרצו בבכי מר.

הזמן למקום אדם שראה את החולה הנוטה למות, הלך בבמהירות לבית המרזח ורכש פמות נכבדה של יין טוב וזוק, ופקד על החולה לשותות הכל בלי הפסקה, מיד עם שתיתו את היין, פסק הדם לזוב מחטמו והחולה התרפא. השותמו הרופאים למראה עיניהם, הודו להש"ת ואמרו, "כעת ראינו תחית המתים ממשי".

כּסנאמר הדברים לפני הרה"ק רבי פנחס מקארין זיע"א, הראה לסובביו כי

אחר הוסיף ואמר, כשיעקב אבינו אמר לשמועון ולוי 'אחלקם בייעקב ואפיצם בישראל', הוא לא קלל אותם חלילה בזה. מאחר וראה שהם פעסנים, רצה לעקר מהם את המדה הזו, לכן ברך אותם שיהיו סופרים ומלמדי תינוקות או מחזרים על הגרנות.

יעקב אבינו ברך את שבט לוי שיהיו מחזרים על הגרנות, ואז אם יהיו קפדנים יותר מדאי, לא יתנו להם אנשים את צרף מחיתם, וכן אם יהיו המלמדים קפדנים, לא ירצו האבות לתן להם את בניהם, ממילא יהיו מכרחים להתגבר על קפדנותם הטבעית.

השפת אמת סים ואמר, "לכן נקראים הצדיקים 'גיטע יודען', יהודים טובים, משום שרבי צריך להיות טוב ושתהיה לו סבלנות לכל אחד, אסור לו לעולם להתרגז". (יגדיל תורה)

עד בי יבא שילה ולו יקהת עמים (מט י)

ספר רבי שמואל אהרן פרדס זצ"ל רב בשיקאגו, שבּערך בשנת תרצ"ב נסע לפולין, והגיע לראדוין. לאחר תפלת מעריב בא לקבל שלום מהחפץ חיים זיע"א, והחפץ חיים התענגן מהיכן הגיע.

משינה רבי שמואל אהרן שהגיע מאמריקה, שמח החפץ חיים ואמר, "אני מחפש יהודי מאמריקה", ואז שאל, "תאמר לי את האמת, באמריקה מצפים למשיח או לא. הרי אם מדברים על משיח ומצפים לביאתו, זה גופא סבה שהקב"ה ימהר ויחיש את ביאת משיח צדקנו".

נגרע מאומה מהאיש הלומד, אף זאת תגיד
לאחיה, בשכר שתקבל לעתיד על כף שאתה
לומד תורה מתוך הדחק, לא יהיה לו חלק.

(מדייש לעלם)

**יניא מנקה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ניט שכמו
לסבל** (מט טו)

מגזע רם יחס היה החסיד המפרסם רבי
מוטיל קאלושינר ז"ל הוא רבי מרדכי
מיכלזון בעל מאמר מרדכי, נצר לשושלת
גאונים וצדיקים, מגזע הב"ח התוספות יום
טוב ולמעלה בקדש, התגורר בקאלושין עיר
מולדתו, וזכה לשני שלחנות של תורה וגדלה
גם יחד.

מלבד שהיה עשיר מפלג וכהן בעירו פראש
הקהל, מערב היה בכל תחום צבורי
בעיר. עבדת היותו ראש הקהל בקאלושין
היתה רק ברג קטן, למעשה היה כמלך
בעירו, כל דבר קטן פגדול הובא אליו, לכל
צרכי העיר וענייה, פזר מכספו ביד נדיבה.

למרות כל טובותיו וחסדיו, סבל רבות מאנשי
עירו, אנשי תככים ומרי נפש רקמו
עליו מזמות שפלות, הלשנות ושקרים, אף
הוא כסלע איתן לא נפל ברוחו ולא נרתע
מהמחלוקות עליו, כי לא לשם ממון או
כבוד אנה לו את ראשות הקהל, אלו לא
חסרו לו, כל מגמתו וחספו רק לעזר לאחיו
היהודים.

כאשר כשל פח סבלו, נסע לרבו הרה"ק רבי
יצחק מוורקא זיע"א ושפר לפניו את
מרי שיחו, "עד מתי אסבל על לא עול
בכפי", זעק.

"לךך נוצרת", ענהו הרבי במפתיע, והוסיף
לאמרו לו, "נבראת לעשות בענייני הכלל,

הרפואה הזו מרמזת בתורה הקדושה, דכתב,
'ובדם ענבים סוטה', 'סוטה לשון רפואה,
מלשון אסותא שמזכר בדברי חז"ל.

אחר הוסיף רבי פנחס ואמר, "בתורה הקדושה
נרמזו כל מיני רפואות וסגלות שבעולם,
למען ילמדו בני אדם מוסר השכל שלא
להאמין שהרופאים מרפאים את האדם
ברפואות ובסגלות, אלא יבקש מהש"ת שהוא
בורא רפואות, והוא ישלח עזרו מקדש".
(ספתי צדיקים)

**זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגית וירכתו על
צידן** (מט יג)

ספר רבי שמואל סלנט זצ"ל, בימי עלומיו
היו בסלנט שני אחים, האחד עשיר,
והשני ירא אלקים יושב ועוסק בתורה,
והעשיר החזיק את אחיו ונתן לו מדי שבוע
שלשה רובלים, לצרף מחיתו.

לימים התישב העשיר והודיע לאחיו העני,
כי מעתה לא יוסיף להעניק לו את
שלשת הרובלים רק אם יסכם עמו שהוא
נותן לו מחצית מלמודו, אף האח סרב
להענות לבקשתו טרם ישאל את פי רבי
חיים מוואלוז'ין זצ"ל על הדבר, וכדבריו כן
יקום.

נסע האח ושאל את רבי חיים, והוא ענהו
שיוכל לעשות זאת, לתן לו חלק
מתורתו, אף זאת יאמר לאחיו, לשם מה לו
לבקש חלק מתורתו ולגרע מחלקו, הלא
בלא זה היה לו שכר גדול, בכך שהוא
מחזיק את אחיו.

הלא עבור שהוא מסייע בערך לעסק בתורה,
לא יגרע חלקו מהנשים עליהן העידו
חז"ל (ברכות יז.), 'נשי במאי זכיינו כו', וגם לא

הוסיף הש"ך ויבאר בזה את הכתוב (שמות טו ט), 'אמר אויב ארדף אשיג אחלק שָׁלַל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו יְדִי, 'אמר אויב, זה יצר הרע, ארדף אשיג אחלק שָׁלַל, שיתחיל האדם לרדף מעט אחר ה'שָׁלַל', בצע כָּסֶף.

עד עת הגיעו ל'תמלאמו נפשי', ואז, כְּשִׁיתמלא בְּכֶסֶף ובְּזָהָב, יתקיים חלילה 'אריק חרבי תורישמו יְדִי, שיתרוקן האדם מכל תכנו הרוחני שְׁהִיה בְּקִרְבוֹ, ויִהְיֶה לְכֹלֵי רִיקוֹ וְשִׁבוֹר.

על פי האמור יתבאר היטב הפסוק, בתחלה 'יששכר חמור נגמ', היושב ועוסק בתורה בכל העתים, עד אשר הגיע ל'ירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, הינו שהתחיל פה ושם להנות מן העולם הזה.

אחר שעסק קמעא זעיר כאן וזעיר שם בעניני מסחר, הבין את התוצאות העלולות לבוא ומיד, 'ויט שכמו לסבל', חזר להטות שכם בתורה הקדושה, טרם ישקע עמק בבצת היצר הרע, 'ויהי למס עבד', של התורה הקדושה. (פניני האוצר)

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך (מט כ)

משבגרה בתו של הרה"ק רבי יהושע אשר מפּוּרְיֹסוֹב זיע"א, ולא הזדמן לו ראוי שדוף גבורה, עגמה עליו נפשו עד מאד. התגלה בחלומו אביו הרה"ק הַיהוּדִי הַקְדוֹשׁ מפּוּרְיֹסַקא זיע"א, ודרש לו על הפסוק, 'מאשר שמנה לחמו'.

ישנם שלושה מיני זווגים, שבת וכנסת ישראל, נשמה עם הגוף, ואיש ואשה, וכל שלשת הזווגים הללו ביד ה' לבדו, הוא בכבודו יתברך מזוג אותם.

אל תרף ואל תנוח, אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה' (אבות ב ד), שמא הנך מהאנשים אשר לא יניחו אותם להרגע ולהפנות'.

פנים אחרת אמר לו הרבי, "כתוב, 'וירא מנחה כי טוב, וגו' ויט שכמו לסבל', זאת היא המנוחה והמרגוע". (ברמנו גליון יב)

ויט שכמו לסבל (מט טו)

יתכן לפרש בהקדם מעשה שארע עם רבנו הש"ך זצ"ל, חותן הש"ך שְׁהִיה ממשפחתו של המהרש"א, עשיר מפלג הנה, לאחר מספר שנים בהם ישב הש"ך והנה בתורה בלי מניעות, החליט שהגיע הזמן שחתנו הממלח ינסה מעט את מזלו, ויפנה לעסק במסחר אחת לכמה חדשים.

בתחלה הסכים החתן להצעה, ופנה מתקופה לתקופה לעסק במסחר, אכן לאחר כל עסקה שבצע, חזר עם רוחים גדולים, דבר שהוכיח לכל גדל פקחותו ושנינותו, באחת הפעמים שפנה אליו חותנו להזכירו לצאת לשוק, נתקל בסרוב מחלט מצד חתנו.

לפליאתו כי גברה, וכי מה יום מיומים, נענה, "יודע אני בבטחה שהכל מדרכי היצר הרע ותחבולותיו, ראה שיש לי מעט תאוה לבצע ממון, והחליט שישירש בי מעט מעט במשך הזמן תאוה להון.

היצר עצמו מסיע בידי להצליח במסחר, עד שיבוא יום ואמשך לגמרי אחר עניני המסחר, וח"ו ישתכח תורה ממני, על כן באתי בהחלטה נחושה לנטש כליל את העסקאות בהם עסקתי עד הנה.

ספר הרב יצחק חכם. מחשובי החסידים ומראשי הקהל בטשורטקוב, היה החסיד ר' אברהם פרסטיג, לפני הליתו של חמיו ר' יוסף ברוך מדאראבאן שהיה מחשובי חסידיו שטפנשט, התברר כי טליתו בה בקש לקברו, ועולה בביתו שנחתם על ידי השלטונות.

אנשי החברא קדישא הצינו להביא טלית חלופית, אך ר' אברהם חתנו התעקש שלא לתור, עד אשר שלשלו נער אל הבית, והוא הוציא את הטלית, לאחר מכן הסביר ר' אברהם פשר עקשנותו, במעשה נורא.

בעיר טשורטקוב התגורר יהודי ישיש בר אורנו וחסיד מפלג, אשר בשכבו על ערש דוי קרא לבנו יחידו ובקשו כי יקברוהו בטליתו החדשה אותה רכש לא מכבר, ואף בקש שיעשה לו תקיעת כף על הדבר, ויעש כן.

לאחר פטירת האב, שכח הבן את הבטחתו מחמת גדל הכאב והטרדות הרבות, והאב נקבר בטליתו הישנה. פעבר מספר ימים מצא הבן את הטלית החדשה בבית אביו, נזכר בהבטחה שנתן לאביו, והתעצב אל לבו, אך את הנעשה אין להשיב.

בתום ימי השבעה הופיע האב בחלומו וטענה בפיו, "מדוע לא קיים את תקיעת הכף שנתן לו טרם פטירתו, לקברו בטלית חדשה", הוא הצטדק כי בטרדות הזמן והמאורע הדבר פרח מזכרונו, וייקח והנה חלום.

בתחלה לא שת לבו לכל זה, חשב כי הוא התחרט מרה על שכחתו והדבר בגדר מענות לא יכול לתקוו, אולם פהשנות החלום פעם ופעמים, הבין כי דברים בגו. משהמשיך החלום להטרידו מדי לילה, הצטער מאד עד

זה מאשר, כלומר האותיות היוצאות מתבת 'אשר', הינו האותיות שלאחר אותיות 'אשר', ב' אחר א', ת' אחר ש', ש' אחר ר', הם 'שבת', הרי שמרמז בזה זיוגן של השבת וקנסת ישראל.

'שמנה' אותיות 'נשמה', רומז לזיוג הגוף עם הנשמה, ו'לחמו' רומז לאשה, המכנה לחם, כדרשת חז"ל על הפסוק 'כי אם הלחם' (לעיל לט ו), על כל הזיוגים הללו סיים הפסוק, 'והוא יתנו', שהקב"ה יתן אותם. אכן כך הנה, כעבר זמן קצר הזמין לו הש"ת שדוד עבור בתו. (עטרה לראש צדיק)

ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו (מט לג)

ברטי, ומיתה לא נאמרה בו ואמרו רז"ל (תענית ה:), יעקב אבינו לא מת.

ספר הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זיע"א. בעת שהגיע זקני הרה"ק רבי ישראל יצחק מווארקי זיע"א לנחם את רבו הרה"ק רבי אברהם משה מפרשיסחא זיע"א אחר הסתלקות אביו הרה"ק רבי שמחה בתום מפרשיסחא זיע"א, סח לו רבי אברהם משה צערו, על כי חסרים לו עתה השעורים שהיה לומד עם אביו הקדוש.

ענה הרבי מווארקי, "מה הנפקא מינא אם אביר לומד השעורים עם הקאפטין או בלי הקאפטין. דהינו העקר הנשמה, גם כפאשר היא ללא הגוף החיצוני. (שיח שרפי חודש)

ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו (מט לג)

הכל". הרבי קם מכסאו, העביר את מטפחתו על פני היהודי, ואמר, "אני מבקש ממך שלא תספר לאיש את הידוע לך, אם תספר, השמר לך פי חיי שגיני בספנה", והלה נתן את הבטחתו לצדיק.

עם שובו לביתו, החלו בני ביתו להציק לו שיספר את אשר נודע לו, ויהי כי גברו ההפצרות, לא עמד בנסיון וספר את כל השתלשלות המעשה. באותה שנה הסתלק יהודי זה לבית עולמו, אף פעבר זמן לא ארוך, עלה גם הרבי מבוהוש לשכן בגנזי מרומים. (מובץ מסילות גליון לב)

באחרית ימיו, אנתה נפשו של רבי נפתלי בן זצ"ל בעל סמיכת חכמים לעלות לארץ ישראל, אך בדרך בהיותו באיסטנבול אשר בטורקיה, נפל למשכב עד שנפטר ונקבר בה.

בניאנתו בקש שגיחו את המצבה על קברו לא כנהוג בחוץ לארץ, שהמצבה בעמידה, ולא כמו בארץ ישראל, שהמצבה שוכבת, כי אם בשפוע, ותחתיה יניחו כלי לקלט את הטל היורד לפנות בקר ואת טפות הגשם, כך יהיה לעופות הבאים מים לשתות, יען בית הקברות באיסטנבול הנו סמוך לים, מקום מים מלוחים. (שלסלת הזהב)

שנפל למשכב, חמו טפס ועלה, עד שחיוו היו בספנה.

בלילה ההוא עת הגיע חמו לשיא, והיה כבר על עבר פי פחת, ראה שוב את אביו בחלומו והוא אמר לו, "הלא בני יחידי אתה, הנני להזמין להתלוות אלי לבית דין, שם אמחל לך ונתיר את תקיעת הכף שנתת לי, ושלום יהיה לך".

נטלו אביו לבית דין, שם ספר לפני הדינים את כל הנעשה, והצהיר כי הוא מוחל לבנו על תקיעת הכף ומבקש רחמים עליו, כי בן יחיד הוא לו. כשמע הדינים את הדברים הכריזו, "מתר לך", בחלומו לחץ את יד אב בית הדין, וקש כי הוא לוחץ יד אדם חי.

עם הקיצו משנתו השתפר מצבו, חמו הלך וירד, פעבר זמן הכריא והיה כאחד האדם. משהכריא, גמר בלבו כי עליו לאתר את הצדיק שכהן כאב בית דין, שכן צורתו היתה חקוקה היטב במוחו.

נדד הנו מעיר לעיר ומחצר לחצר, עבר את גליציה ואת פולין עד שהגיע לרומניה, לחצרו של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זיע"א, עם הכנסו, זעה כי זהו הצדיק שלחץ את ידו בבית הדין בחלום, ויחרד לבו.

בעמדו על מפתן הדלת הכריז, "רבי, איני צריך לומר לכם מאומה, אתם יודעים

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמדין

<p>בנו הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זיע"א שהיה עוד רך בשנים, אל הרבי למעזריטש.</p>	<p>מרוזין רבי הרה"ק רבי זיע"א עם</p>	<p>רבי ישראל מלאטשוב</p>	<p>הרה"ק זיע"א מיכל</p>
---	--------------------------------------	--------------------------	-------------------------

מלוה מלכה

הקפיד ביותר על קיום סעודה רביעית, גם בימי חליו, שוקל הֵיה כְּזֵית פת ואוכל, עבור קיום סעודה רביעית כְּהִלְכָה. (אמרי יעקב חיים)

בַּעַת שְׁנַכְנַס הַחֲסִיד ר' מִשֶּׁה מֵאִיר קִירְשֶׁנְבוּם ז"ל לַחֲדָר הַרְה"ק רַבִּי יוֹחָנָן מְלוּצְקָא זיע"א לְזַמְרוֹת אֱלֹהֵי הָאֵם, שְׁאָלוּ הַרְבֵּי הָאֵם כְּבָר שְׁתֵּה חֲמִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְעִנָּה שְׁלֵא שְׁתֵּה עֲדִין, מַחֲמַת הַיּוֹתוֹ עֲסוּק עִם זַקְנֵי אַנ"ש.

אָמַר לוֹ הַרְבֵּי, "זֶה לֹא תִרְוֹץ, אָמְרוּ חַז"ל (שבת קיט): 'חֲמִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מְלוּגְמָא', צְרִיר לְקִיָּם זֹאת". (קונטרס עטרת יוחנן)

סִפֵּר יְהוּדֵי שְׂאֲבִיו זָכָה בִּימֵי חֲרָפוֹ לְהִסְתַּוֵּף בְּצֵל קֹדֶשׁם שֶׁל אֲדַמוּר"י בְּעֵלְזָא זיע"א, בּוֹא וְאֶרְאֶה לָךְ עַד כַּמָּה סִּפְג אָבִי בְּעֵלְזָא אֶת חֲשִׁיבוֹת הַיְשִׁיבָה בְּדַבּוּק חֲבָרִים.

אָפְלוּ בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים שֶׁהִתְגַּוָּרר בְּמַדִּינָה גְּדַחַת בְּיוֹתֵר, שְׁכַמְעַט אִין בְּנַמְצָא יְהוּדִים יְרָאֵי הַשָּׁם, מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ מִדִּי מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְאַסֵּף אֶת הַיְהוּדִים הַיְחִידִים שֶׁהָיוּ, וַיִּשְׁבּוּ יַחְדָּיו לְסַעֲוֹדַת מְלוּה מְלָכָה.

מַעֲוֹלָם לֹא הִסְכִּים לְוֹתֵר עַל כֶּף, אִף כְּשֶׁזָּה הָיָה כְּרוּף בְּקִשֵּׁי בַל יִתְאַר, עַד כִּדֵּי שֶׁהָיוּ זְמַנִּים שְׁמַמְשׁ חֲרָף אֶת נַפְשׁוֹ, אִף לְמִרוֹת כָּל הַקְּשִׁיִּים, לֹא שָׁנָה מֵהִנְהַגְתּוֹ זו. (פניני האוצר)

בְּבוֹאָם, שָׁלַח רַבִּי יַחִיאֵל מִיכָל אֶת בְּנוֹ לְשֹׂאֵל אֶת פִּי הַרְה"ק רַבִּי דָב בְּעוֹר מְמַעֲזוּרִיטֵשׁ זיע"א, אִם הוּא יָכוֹל עֲתָה לְבוֹא אֵלָיו לְקַחַת מֵאִתּוֹ שְׁלוֹם. בְּהַכְּנִסּוֹ לַחֲדָר הַרְבֵּי, מִצָּא אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, וְשֹׂאֵל אִם אָבִיו יָכוֹל לְבוֹא עֲתָה לְקַבֵּל שְׁלוֹם, אִף הַרְבֵּי לֹא עָנָהוּ מֵאוּמָה.

מִשֶּׁהִבְחִין בְּרַב תְּמַהוּנוֹ כִּי הַרְבֵּי לֹא עוֹנָה, שָׁב אֶל אָבִיו לְלֹא תְשׁוּבָה, וְהוּא שָׁלַחוּ בְשִׁנִּית, וְכֵן הָיָה אִף בְּפַעַם הַשְּׁלִישִׁית, רַבִּי יִצְחָק שָׁב אֶל אָבִיו שֶׁהַרְבֵּי אִינוֹ עוֹנָה מֵאוּמָה.

לְבַסּוּף אָמַר הַמַּגִּיד מִזְלָאטְשׁוּב לְבָנוּ, "בֹּא וְנִלְכָה יַחַד, וְנִרְאֶה סִבַּת הַדְּבָר". כַּאֲשֶׁר בָּאוּ לַחֲדָר הַמַּגִּיד וְהִחְלוּ לְפַתַּח הַדְּלֵת, סָגַר הַמַּגִּיד מִזְלָאטְשׁוּב בְּמַהִירוֹת אֶת הַדְּלֵת בְּאֶמְרוֹ לְבָנוּ, "הָאֵם לֹא רְאִיתְּ כִּי אֱלִיָּהוּ הִנְבִּיא זְכוּר לְטוֹב שׁוּהָ עֲתָה עִמּוֹ". (ספון טל צדיקים)

אָמַר לִי חֲכָם בֶּן צִיּוֹן אָבֹא שְׂאוּל זצ"ל, "חֲכָם יַעֲקֹב, אֲתָה רוּצָה לְדַעַת אִיךָ הִיָּתָה הָעֲנִיּוֹת שֶׁל חֲכָמֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּדוֹר שְׁלֹפְנִים, אֲסַפֵּר לָךְ".

בְּבֵית אֶחָד מֵרַבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, לֹא הָיָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת אָפְלוּ מַעֲט פֶּת עֲבוּר סַעֲוֹדָה רְבִיעִית. חֲכָה הַרְבַּ עַד קְרוֹב לְחֻצוֹת לִילָה, אוּלַי יִזְדַּמֵּן לוֹ פֶּת, מִשְׁרָאָה שְׁלֵא יִזְדַּמֵּן לוֹ, יִצָּא לְאֶחָד מֵהַבְּתִימִים בְּשִׁכּוֹנַת הַבּוּכְרִים, דָּפַק בְּדֵלֵת, וְכָלוּ מִבְּיֵשׁ בְּקִשׁ כְּזֵית לַחֵם לְסַעֲוֹדָה רְבִיעִית, כָּל כֶּף רְבַתָּה הָעֲנִיּוֹת בְּקֶרֶב לוּמְדֵי יְרוּשָׁלַיִם. (אמרי יעקב חיים)

רַבְּנֵי הַגְּדוֹל חֲכָם בֶּן צִיּוֹן אָבֹא שְׂאוּל זצ"ל,

מילין קורין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהנרדא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בכל יהודי ישנה נקודת חיות שאינה נכבית

הטוב, מכל מקום עדיין יש בו מעט טוב, וכאשר רואה ה' את נקודת הטוב שבו הרי הוא רואה שאינו רשע כלל בפנימיותו, ועל ידי זה יש תקוה לאחריתו. וכן אמר דוד המלך ע"ה (שם קד לד) 'אֲשִׁיחָה לַה' בְּחַיֵּי אֲזַמְרָה לְאֵלֶיךָ בְּעוֹדִי', שהנני ממזר ומתחזק בה' בכח 'עוד מעט' הטוב שיש בתוכי, והיינו הנקודה הפנימית המחייה כל נפש מישראל ואינה נפגמת.

הנקודה הפנימית היא מכח האבות

ונראה כי לכן נקראים אבותינו בשם אבות, אבות מכלל דאיכא תולדות, כי כוחם נמצא לתולדותיהם ונותן בהם כח בכל מצב ובכל זמן, וזהו שנאמר (דברים לב ט) 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו', כי כמו שיש לה' יתברך חלק באדם, חלק אלוה ממעל, כן יש ליעקב אבינו חלק בכל איש מישראל, נקודת יעקב בזרעו אחרי, ובפרט שיעקב אבינו מכוון כנגד עמוד התורה, אשר הוא בשורש נשמת כל ישראל, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ב) 'על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים'. עמוד גמילות חסדים הוא כנגד אברהם אבינו ע"ה מדת החסד, עמוד העבודה הוא כנגד יצחק אבינו ע"ה, ועמוד התורה הוא כנגד יעקב אבינו ע"ה, 'הקול קול יעקב' (לעיל כז כב), כמו שאמרו בזוהר (ויצא קמו): 'התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק, גמילות חסדים דא אברהם'. והתורה היא שורש נשמת ישראל, כמו שרמזו בראשי תיבות 'ישראל', יש שישים רבוא אותיות לתורה. ולפי שהתורה היא שרש ישראל, ודאי שיכול כל אדם ואדם להיאחז בנקודת יעקב ובכוח

בְּקֵהֶלֶם אַל תַּחַד כְּבֹדִי (מט ו). כל אדם מישראל יש בו חלק רוחני ונקודת חיות שאינה נכבית לעולם, כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין קט): על בקשתו של יעקב אבינו ע"ה 'בְּקֵהֶלֶם אַל תַּחַד כְּבוֹדִי' (בראשית מט ו), הכוונה שלא יזכר שמו של יעקב על מחלוקתם בעדת קרח. והדברים צריכים הבנה, וכי אם לא ייזכר שמו של יעקב לא נדע שהוא אביו של לוי, ומה מועיל שאין מזכירים את שמו.

פירש הרה"ק רבי יצחק מווארקי ע"ה, כי יעקב אבינו ע"ה הוא הבריא התיכון המברייח מקצה אל הקצה בתוך כלל ישראל, וכל אדם ירא ה' יש בו נקודה וחלק מיעקב אבינו ע"ה, אשר על ידי יוכל תמיד לשוב ולהתעורר בנקודת הטוב, וזו היתה תפילת יעקב אבינו ע"ה 'בְּקֵהֶלֶם אַל תַּחַד כְּבוֹדִי', שלא יגיע שום חטא ופגם ח"ו לחלקו ולנקודתו, כדי שעל ידי חלקו יוכל כל איש להלהיב שביבי זיקי נשמתו ולעוררו ולזכות על ידי זה לתשובה שלימה.

הנקודה הפנימית שלב האדם מעוררת אותו לתשובה

ובזה פירש מה שאמרו חז"ל (סנהדרין מד). 'אף על פי שחטא ישראל הוא', כי אף אם ח"ו יזיד אדם וירשיע, לא יפגום נפשו ונקודתו הפנימית, הוא חלק יעקב אשר בפנימיותו, כי כל זמן אשר חלק יעקב בקרבו ועדיין לא נכבה לגמרי ח"ו, ע"ז יוכל לזכות לתשובה שלימה. וכמו שאמר הרה"ק רבי ברוך ממזיבוב ע"ה על הכתוב (תהלים לז י) 'עוֹד מֵעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבַּנְּנָה עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ', כי אף הרשע שסר מדרך

התורה ולשוב למקור מחצבתו.

אהבת ישראל מצד אחדות הנשמות

וזוהו טעם מצות אהבת ישראל, כי מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר (ויקרא יט יח) 'ואהבת לרעך כמוך', והטעם הוא כי כל

אדם יש בו חלק אלוך ממעל, הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, ונשמות כל ישראל מחוברים הם לאחד ורק הגופים מחולקים, ובשביל אותו חלק אלוך אשר יש באדם מצוה לאהוב כל אחד ואחד מישראל באשר נשמתם אחת היא.

מִלְתָּא דְפְרִיָאָה

אהבת ישראל מביאה את הגאולה

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים (מט א). אהבת ישראל היא יסוד גדול בעבודת ה', ומלפנים היתה אהבה מרובה שרויה בין קהל החסידים, כמו שאמר הרה"ק מקאצק זלה"ה שבעל הקדושת לוי פתח את היכל האהבה בפני החסידים, והיתה אהבה נפלאה שרויה ביניהם, אבל בדור שלאחריו ראו צדיקים שהיתה האהבה יורדת לדברים שפלים ונמוכים, והיו הרשעים משתמשים באהבה לדברים שאינם ראויים, ולפיכך נעלו את שער האהבה ונתמעטה האהבה גם בין החסידים.

ישועת ישראל בזכות האחדות

ובכוח האחדות בכלל ישראל נזכה לגאולה העתידה, כמו שאמר הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ע"ה על הכתוב 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', בכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים.

מחילת עוונות והשפעות טובות בזכות האחדות

ובשעה שכלל ישראל מאוחדים כאיש אחד עוונותיהם נמחלים, כמו שפירש הרב בעל אור לשמים ע"ה (ריש ויגש) לשהן הכתוב (תהלים מח ו-ז) 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, 'המלכים' הם בני ישראל, וזהו 'כי הנה המלכים נועדו', כאשר בני ישראל נועדים יחד, אזי 'עברו יחדיו', הקב"ה מעביר כל עוונותיהם, 'המה ראו כן תמהו' כי עתידים כל באי עולם לתמוה על כך, איך שמעביר ה' על כל פשעיהם, ולא זו בלבד אלא שהוא מוסיף להשפיע עליהם רוב טובה.

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

וכשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה' כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום יותר מעבודתם של יחידים, ואפילו אם עבודת היחידים היא במדרגה נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור, ועבודת ה' בציבור מעוררת השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, אבל עבודת ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה על ידי מלאך טוב, וכוח המלאך הרי הוא מוגבל ואין בו שלימות, ואין בכוחו כי אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה וברכה.

וכן מצונו אצל משה רבינו ע"ה שידע את ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה הנהגת בני ישראל מאת ה' דוקא, וגם כשנאמר לו (שמות לג ב) 'ושלחתי מלאך לפניך', סירב משה ואמר שאינו חפץ בכך, וביקש רק את קרבתו וליוויו של בורא עולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת אלהים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

השפעת הצדיקים בגשמיות ורוחניות

השפעת יראת שמים סביבם

ובזה יתבארו דברי חז"ל (ברכות לג:): שיראת שמים לגבי משה רבינו נחשבת כמילתא זוטרתא, ודבר זה קשה להבינו כי מכל מקום לגבי שאר בני אדם הרי היא דבר גדול ביותר, אלא פירוש הדבר שמכוח משה רבינו נמשך יראת שמים על הקרובים אליו, והקרוב אל הצדיק זוכה ליראה עילאה מכוחו. וגם צדיקים נופל עליהם יראת שמים מכוח היראה השורה על צדיקים אחרים, וכמו שאמר יוסף הצדיק לאחיו (לעיל מב יח) 'את האלקים אני ירא', היינו שעכשיו בבואכם אלי התעוררה בי תוספת יראת שמים, וזה מכוח צדקתם של השבטים שהיו משפיעים יראת שמים על סביבותיהם.

אוצר של יראת שמים

ועוד מצינו שלאחר פטירת יעקב אבינו התייראו השבטים מיוסף הצדיק שמא יעניש אותם על מכירתו, ואמר להם יוסף שלא ייראו מפניו 'כי התחת אלהים אני', ותרגם אונקלוס 'ארי דחלא דה' אנא', ופירש **בדגל מחנה אפרים** (ויחי ד"ה ויאמר אליהם) שיוסף הצדיק היה בבחינת אוצר מלא ביראת שמים, וכל הקרבים עליו היתה נופלת עליהם אימה ופחד מחמתו, ולכך אמר להם יוסף שלא ייראו שמא יעניש אותם כי אין בדעתו להעניש אותם, והיראה הנופלת עליהם היא מכוח יראת שמים שבו והיא המעוררת גם אותם ליראה מלפניו יתברך.

הנראה לבאר בזה, שהלא יראת שמים היא מידה יקרה שלא בניקל זוכים לה, וכמו שתמהו חז"ל (ברכות לג:): 'יראת שמים מילתא זוטרתא היא', ופשוטי בני אדם זוכים לכך בעיקר בשבת קודש, כמו שדרשו בתיקוני זוהר (תקון כ"ג סט.) 'בראשית' אותיות 'ירא שבת'.

ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשיב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו. ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלקים אני (ג טו, יט). יש צדיקים שמשפיעים טובה גשמית ורוחנית לעולם במעשיהם הטובים, ויש שמשפיעים בכוח דיבורם או במחשבתם, ויש צדיקים שעצם קיומם בעולם הזה משפיע טובה ורחמים בעולם, וכמו שפירש בספר **רביד הזהב** (בהעלותך ד"ה בהעלותך) שבחינת התוכחה הגבוהה ביותר היא כשאינו מוכיח כלל לפושעים, אלא שהוא מתחזק בעבודת ה' ועל ידי כן מעורר הרהורי תשובה בלב החוטאים, כי מרוב הקדושה השורה עליו נופלים בושה ואימה על פשוטי בני ישראל, ובזה פירש את הכתוב אצל אהרן הכהן (מלאכי ב ו) 'בשלום ובמישר הלך איתי ורבים השיב מעוון', שאהרן הכהן היה מדבק עצמו בתורה ועבודה, ובכוח עבודתו היה משיב רבים מעוון, וכל מי שראה אותו היה מתעוררים בו מאליו הרהורי תשובה עד שחזר למוטב.

הצדיקים משפיעים על כל סביבם

וכן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שהיה משרה רוח קדושה על כל סביביו, וכמו שכתוב (שמות לד ל) ויראו מגשת אליו, ומפורש שכשהיו נגשים לפניו היו מתעוררים ליראת שמים מרוב מעלת קדושתו, והיתה הקדושה השורה עליו משפיעה יראה על כל סביביו. וזהו שאמרו פלשתים ליצחק אבינו (בראשית כו כח) 'ראו ראינו כי היה אלקים עמך', 'ראו ראינו' לשון יראה, שנפלה עליהם היראה מחמת 'כי היה אלקים עמך', ומכוח השראת השכינה עם יצחק אבינו נפלה יראת שמים גם על הפלשתים הקרובים אליו.

כוחו של משה רבינו בכל תלמידי חכמים

וכן הוא בכל הדורות ניתן הכוח הזה לתלמידי חכמים צדיקים, ולפיכך מצוה ליראה מתלמידי חכמים ולבוא מכוח זה ליראת שמים, כמו שדרשו (פסחים כב:): 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים, כי הם באים מכוחו של משה רבינו, כמו שכתוב (דברים יח טו) 'נביא מקרבך מאחיך יקים לך כמוני', הרי שבכל דור ישנם צדיקים שהם בבחינת משה רבינו, והם קרואים על שמו כמו שאמרו (שבת קא:): 'משה שפיר קאמרת', ועל ידי היראה מתלמידי חכמים הבאים מכוחו של משה זוכים הכל ליראת שמים.

מכוח הצדיקים זוכים כולם ליראת שמים

כי מכוח הצדיקים יכולים כל הדבקים בהם לזכות גם כן אל היראה, והצדיק הירא שמים נעשה כמין אוצר של יראת שמים והכל יראים ממנו, והקרובים אל הצדיקים יראי ה' נופלת עליהם יראה מכוח יראתם של הצדיקים, וכן כלל ישראל היראים מלפני ה' משפיעים יראת שמים בכל אומות העולם, כמו שכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'.

וזהו שנקראו בני ישראל אוצרו של הקב"ה, והרי אין לו להקב"ה בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים (ברכות לג:), אלא בני ישראל שהם סגולתו ואוצרו של הקב"ה הם בבחינת אוצר של יראת שמים, ויראתם נופלת על כל העמים ומכוחם נשפע יראת שמים על העולם.

ועל פי זה יובן מה שאמר יוסף לאחיו (להלן נ יט) 'אל תיראו כי התחת אלקים אני, ותרגם אונקלוס 'ארי דחלא דה' אנא', ופירוש הדברים שאין לכם להתיירא ממני כי אין בדעתי להרע לכם, והיראה שאתם מרגישים עתה היא מחמת שאני ירא שמים, ויראת שמים שלי משפיעה יראה גם עליכם.

משה רבינו מיוחד במדת היראה

אכן משה רבינו ע"ה זכה בתמידות למידת היראה בשלימות, כמו שאמרו שם בגמרא 'לגבי משה מילתא זוטרתא היא', כי הוא היה מיוחד במידת היראה, וכל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים, כמו שכתוב (שמות אכא) 'ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתיס', והם בתי כהונה ולויה שיצאו ממנה, וכיון שנוולד משה רבינו בזכות יראת שמים של אמו לכן היה מופלג ביראת שמים.

אחרי היראה באה האהבה

והנה יראת ה' קודמת לאהבתו, כדאייתא בזוהר (ויקהל רטז). שאהבת ה' שורה באדם לאחר שקנה את מידת היראה, ולפיכך אחרי שזכה משה רבינו ליראת שמים זכה אחריו אהרן הכהן להיות מיוחד באהבת ה', וגם אמרו (אבות פ"א מ"ב) שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מרבה אהבה בעולם.

יראת שמים בכל הצדיקים

ולא משה רבינו לבדו, אלא כן הוא דרך הצדיקים שהם שלמים במדת היראה, כמו שנאמר אצל יצחק אבינו ע"ה (לעיל כו כח) 'ראו ראינו כי היה ה' עמך', לשון יראה. וכן אמר יוסף הצדיק ע"ה (שם מב יח) 'את האלהים אני ירא'. וכך אמר גם דוד המלך ע"ה (תהלים לד יב) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם'.

משה רבינו השפיע יראה על בני ישראל

ומכוחו של משה רבינו ע"ה זכו כלל ישראל למידת היראה, וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את דברי הגמרא 'לגבי משה מילתא זוטרתא', שמכוחו של משה רבינו היתה היראה מילתא זוטרתא גם אצל בני דורו הדבקים בו. וזהו שנאמר בו (שמות לד ל) 'וייראו מגשת אליו', 'ויראו' שהגיעו ישראל לידי מדרגה זו של יראת ה', 'מגשת אליו' מקרבתם אל משה רבינו שכל מהותו יראת ה'.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

קבלת עול תורה

למרות שהכיר מעממי עולם שיעבד אותם לתורה
יִשְׁשָׁכֶר חָמור גָּרַם רֵבֶץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים: (מט יד).
עסק התורה דורש מהאדם את כל חושי וכוחותיו, ועיקר הניסיון הוא למי שמכיר בתענוגי העולם הזה ומניח כל חפציו לעסוק בתורה, כי מי שאינו מבין מעיני העולם הזה ולא ראה תענוגותיו אין בו כל כך חידוש שעוסק בתורה, מה שאין כן מי שמכיר ויודע בהנאות הגוף הגשמי, ובכל זאת הוא כובש יצרו ותאוותו וחי חיי צער כדי להתמסר ללימוד התורה וידיעתה, בודאי גדול חלקו והוא משובח ביותר.

ובזה פירש **בכתב סופר** את ברכתו של יששכר 'יירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול', ופירש רש"י 'ויט שכמו לסבול עול תורה', וצריך להבין וכי משום שראה את טוב הארץ ומנעמיה לפיכך היטה שכמו לסבול עול תורה, אלא זו היתה מעלתו של שבט יששכר שראה והכיר את מנוחת הארץ הגשמית ואת הנאת כל מנעמיה, ובכל זאת 'ויט שכמו לסבול' עול תורה ולוותר על כל מיני הנאות ארציות, 'יהיה למס עובד' לדברי תורה, אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא.

הסבל בעולם הזה הוא זמני וחולף

ורבנו **החפץ חיים** ביאר את ברכת יששכר בדרך משל, לעשיר סוחר גדול שבהיותו ביריד השקיע את מרבית הונו ברכישת סחורה מרובה, והרבה להוציא כספו על סחורה משובחת שתימכר בדמים מרובים, ומתוך כך כמעט ולא נשאר בידו כדי הוצאות הדרך, ונאלץ לשוב לביתו כאחד העניים המכתתים רגליהם בדרכים ונזקקים לחסדי הבריות, והיו הכל מרחמים עליו בראותם אותו נוהג כעני ואביון, אבל הסוחר העשיר לא שם ליבו לדברי הבריות, כי היה שש ושמח בידעו שתיכף ומיד ישוב לביתו ויעשה הון רב, אשר למענו ראוי להצטער בדרך עד שיובו העירה.

וכך הוא גם הנמשל ליהודי בעולם הזה הנאלץ לוותר על מנעמי העולם הזה למען עסק התורה

והמצוות, ואם עוזבי התורה לועגים לו שהוא נאלץ לחיות כעני ואביון כל ימי חייו בעולם, אבל העוסק בתורה מרגיש בעצמו כאותו סוחר עשיר המוותר על הנחות שדרך ובלבד שיזכה לעשירות הגדולה בבואו לביתו וכל סחורתו בידו. וזהו הרמז בפסוק 'יירא מנוחה כי טוב וגו' ויט שכמו לסבול, בראות הצדיק כמה טובה מנוחת היגע בתורה לעולם הבא, הרי הוא מקבל על עצמו לסבול בעולם הזה כדי לזכות למנוחה ועונג לעולם הבא.

היגיעה בעבודת ה'

עבודת ה' ברמ"ח איברי האדם

רמ"ח איברים נבראו באדם ועובד ה' צריך להשיב כולם לעבודתו יתברך, אכן לא כל האיברים נמסרו ביד האדם להכניע אותם אל רצונו, ובכח האדם למשול רק ברמ"ג איברים, וחמשה איברים אחרים אינם ברשותו לשלוט בהם (נדריים לב:), אמנם מי שעושה עבודתו בשלמות להכניע רמ"ג איברים שלו ולשמרם מכל חטא ועוון, אזי מן השמים מסייעים אותו ומוסרים ברשותו גם את ה' איברים הנותרים שיהיו גם הם שמורים בטרה למעלה מכחו.

וכך מצינו אצל אברהם אבינו אשר מתחילה קרוי היה אברם ואחר כך נוספה ה"א על שמו ונקרא אברהם, כי מתחלה השלים עצמו בשעבוד רמ"ג איברים שלו לעבודת ה', ועל שם כן היה נקרא אברם בגימטריא רמ"ג, וכיון שעבד את ה' בכל כחו וכפי יכולתו סייעו אותו מן השמים להכניע גם ה' איברים נוספים שיהיו גם הם משועבדים לעבודת ה', ונוספה ה"א על שמו ונקרא אברהם וזכה לעבוד את הש"י בכל רמ"ח איבריו (נדריים שם).

כיון ששמר יששכר על רמ"ג איבריו זכה לשלוט ברמ"ח איברים

ועל דרך זו פירש **בדרך פקודיך** (מצוה לה חלק הדיבור אות ו) מה שנאמר אצל יששכר שנמשל בברכת יעקב ל'חמור גרם', ואתיות 'גרם' רמז לכך שהיה מקדש רמ"ג איברים שלו לשמרם מן החטא ולהשיבם אל הקדושה, כמו שנאמר בו

ה' אלהיך תירא' (דברים י כ) פירש לו מלדרוש, כי לא היה לו מה לרבות שיש להתירא ממנו כמו מלפני ה'. ולכאורה קשה מה דרש מהפסוק (שם ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך' הקודם ל'את ה' אלהיך תירא', ומדוע לא פירש כשהגיע ל'ואהבת'. אלא הפירוש הוא כנ"ל, שהאהבה יכולה להיות לכמה דברים, ואפשר לרבות אהבה לתלמידי חכמים בכלל אהבת ה', אבל בענין היראה אין להתירא אלא מלפניו יתברך כי אין מי שיכול להרע או להיטיב בלעדיו, עד שבא רבי עקיבא ולימד לרבות גם יראת תלמידי חכמים, כי מתוך יראת ה' הוא נשמע להם לקבל עליו יראת ה' ומצותיו.

להוסיף ולהתאמץ לקנות יראת שמים בכל עת

ואולם גם כשזוכה האדם ליראת שמים לא ינוח במקומו, ויוסיף בכל עת להתיגע ולהוסיף ביראתו, וכמו שרואים אצל אברהם אבינו שאחר מעשה העקידה נאמר בו (לעיל כב יב) 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', ומשמע שרק עתה הוא בחזקת ירא ה', ואין בכך ידיעה על יראתו להבא, כי בכל שעה צריך להיות נזהר להתעלות ביראתו ולא לבטוח במה שכבר השיג.

לעולם אל יבטח בעצמו

וכמו שידועים דברי הרה"ק האוהב ישראל ע"ה מאפסא, על דברי הגמרא (נדה ל:): אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע, 'כל העולם' הכוונה להקב"ה שמלא כל הארץ כבודו, שאף אם הקב"ה בעצמו אומר לך צדיק אתה, אל תאמין בעצמך, כי שמא רק באותו זמן הוא כך, ואין לאדם להאמין בעצמו עד יום מותו.

אל תאמין בעצמך

וכן היה הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין ע"ה אומר ברוב ענותנותו, כי גם אם ישמע מפי מלאך שהוא צדיק לא יאמין לו, ואפילו אם ישמע כן מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו לא יאמין אלא רק על אותו רגע בלבד, אבל מיד לאחר מכן ישוב לחשוש שמא הכשיל אותו יצרו והפיל אותו ממדרגתו (היכל הברכה ח"ב רעו:).

'רובץ בין המשפתים', 'משפתים' לשון גבולות, שהיה מגביל עצמו שלא לצאת מן הגבולות שגבלה לנו התורה, ולא לעבור על שום איסור מאיסורי התורה, וכיון שזכה לקדש רמ"ג איברים שלו כראוי אזי הוסיפו מן השמים להשליטו גם ה' איברים שאינם ברשותו, וזכה גם לבחינת 'חמר' שהכניע כל רמ"ח איבריו לעבודת ה'.

יראת שמים היא עיקר האדם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף אֶל תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹקִים אָנִי (נ טו, יט).

ואל יעלה אדם בדעתו שיראת שמים היא רק מעלה באדם, וגם מי שאין בו יראת שמים הוא בגדר אדם אלא שחסרה לשלמותו מעלה מן המעלות, כי כן כתוב (קהלת יב יג) 'את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם', ופירש רבי אלהן בונם וסרמן הי"ד, ש'זה כל האדם' ממש, ואם אין בו יראת שמים אינו בגדר אדם כלל. וכל מדרגת האדם תלויה במידת יראת שמים אשר בקרבו, אם מעט ואם הרבה, ואם יש בו יראת שמים מרובה הוא אדם גדול, ואם יש בו מעט יראת שמים הוא אדם קטן, ואם אין בו כלום אינו אדם כלל, רק בעל חיים בתמונת אדם.

יראה רק מה' יתברך לבדו

והנה המצוות התלויות בלב האדם עיקרן שתיים, האהבה והיראה, והצטוונו לעבוד את ה' בשתייהן, לאהוב אותו וליראה מפניו. אכן בעוד שבענין האהבה יכול האדם לאהוב הרבה דברים ואין אהבה אחת גורעת מחבירתה, כמו שאכן הצטוונו לאהוב את ה' וגם לאהוב את בני ישראל ואת הגרים, אבל היראה צריכה להיות מיוחדת רק לה' יתברך, כי היראה האמורה היא שיתירא מה' שביכולתו להרע ולהיטיב, ובלעדי רצונו יתברך אין ביכולת שום נברא להרע לו, ולכן אין להתירא מאף נברא וזולתו.

על פי זה יובנו דברי הגמרא (פסחים כב.) ששמעון העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, וכשהגיע ל'את

י"א ד'אור ע"י מנחם אור לוישיץ
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצדורש בכתב ממנחם אור לוישיץ
 פניצוב ושימור: שוקי קנר

פרשת ויחי

ברוך שפטוני

האלמנה השבורה והרצוצה מרת פייגא, נכדת רבותינו הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א ורבי ברוך ממעז'יבוז זיע"א, לא ידעה את נפשה כדת מה לעשות בבנה הקטן 'יוסף'. נשואה הייתה לבעלה הגדול הרה"ק רבי אליעזר מראדוויל זיע"א, מגזע קודש הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א, אלא שחרב עליה עולמה כשבעלה הסתלק לבית עולמו כשהוא מניח אחריו את בנו היניק וחכים, בן שש שנים.

לא הייתה זו הפתעה לאביו הרה"ק רבי ישראל מטשוהן זיע"א, כששיכל את בנו מחמדו, שכן שנים קודם לכן כבר התבטא ואמר על בנו בזה הלשון: אני מקבל תנחומים על בני רבי אליעזר מראדוויל כבר עתה, שכן רואה אני שהוא לא יאריך ימים עלי אדמות; הלוא מסגף הוא את גופו בכל מיני סיגופים ועינויים, מתענה ימים ולילות ובקושי אוכל כדי חיותו, עושה גלגולי שלג בקור הנורא והאיום השורר בחוצות, ואין בכוחו לשאת את כל זה.

ואולם יחד עם הידיעה המוקדמת, השבר היה גדול עד מאוד, כשבמיוחד לא התאוששה מכך האלמנה שנתרה בודדה וגלמודה, מטופלת בבנה הקטן. היא אמנם שכרה עבורו מלמד דרדקי, אומן מומחה במלאכתו שהיא מלאכת שמים, שהיה לומד עם הילד תורה ומחנכו לחסידות ולמעשים טובים כדרך אבותיו הקדושים. אך עדיין היה חסר לה את בעלה כדי לשאול ולהתייעץ אתו בכל הקשור לחינוכו של הילד, כמו למשל בסיפור הבא:

לאחר זמן לא רב מפטירתו של בעלה, החל

הילד הקטן יוסף לספר לאימו שוב ושוב כי הוא לומד תורה עם אביו מדי לילה. הילד היה מספר לפרטי פרטים כי אביו מתגלה אליו בחלומו ולומד עמו מקרא משנה וגמרא. תחילה חשבה האלמנה כי דמיון חולף הוא אצל הילד, וכטבעם של ילדים מדמה הוא את אשר רוצה הוא שיקרה, ומכיוון שמתגעגע הוא עד מאוד לאביו הגדול, הרי שכוח הדמיון פועל עליו לחשוב כאילו אביו מצוי עמו ומלמדו תורה.

אלא שהילד לא חדל לספר על זאת, ומדי בוקר היה חוזר ומספר כי אביו נגלה אליו ולמד אתו. בשלב הזה כבר חשבה האלמנה כי אין הילד מדמה בנפשו כאילו הוא חולם על האבא, אלא שאכן חולם הוא עליו באמת. אין אדם רואה בחלומו אלא מהרהורי ליבו ביום, ומאחר והילד אינו מפסיק להרהר ולחשוב על אביו, הרי שהוא אכן רואה את אביו בחלום, אך מכאן ועד לסיפוריו כאילו האבא לומד אתו בחלום עדיין הדרך רחוקה מאוד.

ניסתה האלמנה להסיח את דעת בנה היתום מלחשוב על אביו במשך שעות הפנאי, כדי שחלומות אלו על אביו לא יחזרו ולא יבואו עוד. קנתה לו האמא משחקים חדשים ומעניינים, כאלו שנפשם של ילדים מחבבת אותם, ואף יצאה עמו לטיולים מרתקים ביערות ובשדות מחוץ לראדוויל, הראתה לילד את ארנבות היער ושפני הסלע, וקיוותה כי מחשבותיו הטורדניות של הילד על אביו יחדלו וכי יתחיל לישון במנוחה מבלי לחלום חלומות שווא על אביו.

מכיון שמאומה לא עזר והילד התעקש ועמד על שלו כי עדיין בכל לילה ולילה אביו נגלה אליו ולומד אתו בחלום, החליטה האמא

עצמו עול תורה ומצוות. לקראת היום הגדול בו היה צריך להתחיל להניח תפילין הגיע במיוחד דודו, אחי אביו, הרה"ק רבי נחמן מסקאליט זיע"א כדי להניח לו תפילין ולתנות עימו תוקף קדושת היום.

האמא הכינה תקרובת נאה להגיש בפני המתפללים בבית המדרש שיציינו יחד עם הילד והמשפחה את יומו הגדול. בבוקרו של יום הייתה התרגשות רבה בבית המדרש, שכן הכל זכרו את האבא הקדוש וכאבו על כך שלא זכה לראות בעיני בשר את בנו מגיע למצוות ולהשתתף בשמחתו בפועל ממש.

הדוד, הרה"ק מסקאליט, כבר עמד מוכן על מקומו לפני תפילת שחרית ובידיו התפילין החדשות של הנער, ממתין ומצפה להופעתו של הנער. שליח הציבור ידע כי אין לו להתחיל בתפילה לפני שהדוד יניח לאחיינו את התפילין, אלא שהנער איננו. הזמן חלף בעצלתיים, דקה אחרי דקה, והנער אינו מופיע. תחילה חשבו כי הוא מתעכב במקווה הטהרה, לשם פנה לטבול ולהוסיף קדושה וטהרה, אלא שעד מהרה התברר כי הנער כבר היה שם השכם בבוקר. לאחר מכן חשבו כי הוא עסוק בהכנות לתפילה, אך גם השערה זו התבררה כלא נכונה.

בשלב הזה כבר החלה הבהלה. האמא, שעמדה מוכנה ונרגשת בעזרת נשים, לא ידעה את נפשה להיכן נעלם בנה, וגם איש מהמתפללים לא ידע לומר היכן הילד. התברר כי הנער נראה בשעות הבוקר המוקדמות, אך מאז נעלמו עקבותיו. בעצה אחת החליטו כל המתפללים כי אין מתחילים בתפילת שחרית עד שהנער יימצא ויגיע לבית המדרש.

החיפושים לא ארכו זמן רב. אחד המתפללים שהחליט לחפש את הנער בסמוך לביתו, שמע קול בכי עולה מאחת הפינות ולהפתעתו ראה את הנער יושב, לבוש בבגדיו החדשים, כשהוא

לבקש את עזרתו של המלמד ולטכס יחד עימו עצה כיצד להרגיע את נפשו הסוערת של הילד שאינו חדל מלחשוב על אביו ביום ולחלום עליו בלילה, עד שנכנס בו דמיון שכזה בו אביו נגלה אליו בחלום ולומד אתו. האלמנה הכאוּבה הסבירה למלמד כי היא חוששת על בריאות הנפש של בנה שבגילו הצעיר מדמה בנפשו דברים שלא היו ולא נבראו.

להפתעתה המרובה של האמא היא נענתה מהמלמד בדברים שהיא לא ציפתה לשמוע. המלמד כחכח בגרונו ואמר לאלמנה כי הוא דווקא סבור שדברי הילד הם כנים ואמיתיים, ואכן הוא זוכה שאביו יגיע אליו משיבה של מעלה וילמדנו תורה בכל לילה ולילה. להשתוממותה של האמא לא היה גבול והמלמד המשיך ואמר לה שגם הוא בתחילה כשהילד התחיל לספר לו כי אביו בבא ללמוד עמו חשש כי הילד בודה את הדברים מדמיונו הקודח, אלא שעם הזמן נוכח לראות כי אמת דיבר הילד, וראיה לדבר כי הוא יודע ובקי בדברים שהוא לא למד עמו כלל, והילד נענה ואומר כי אלו הם הדברים שאביו לימד אותו.

לאחר הרהור קצר נענתה האלמנה ואמרה כי גם היא הייתה סבורה שזה אמת, שכן יודעת היא ומכירה את קדושת בעלה המנוח ומעלותיו הנשגבות, ובוודאי הוא מרגיש שעול חינוך בנו לתורה עדיין מוטל על כתפיו ולכן הוא מגיע ללמוד עם בנו, אלא שחוששת היא שמה הילד יהיה לשיחה בפי הבריות וחלילה תשלוט בו עין הרע. ביקשה האלמנה מהמלמד כי לא יספר על תופעה מופלאה זו לשום אדם בעולם, ועוד הוסיפה ואמרה לבנה הילד כי מבקשת היא ממנו שמכאן ואילך לא יגלה לאיש את הדבר, ומוטב לו שישמור זאת בסוד.

חלפו שנים והנער גדל והיה לאיש. יוסף הגיע לגיל שלש עשרה, יום בו עליו לקבל על

האב ומברך עליו 'ברוך שפטרני מעונשו של זה'. לכן, כל עוד ולא הגעת לגיל בר מצוה, הייתה חובת חינוך מוטלת על אביך, ולכן הטריח עצמו בטירחה שאינה פשוטה כלל וירד מישיבה של מעלה כדי לחנך אותך ולהדריךך כראוי. עתה משנהיית לאיש והנך עומד ברשות עצמך, שוב לא יוסיף אביך להראות לך ומעכשיו תבקש בעצמך לעלות ולהתעלות בדרך הישר והטוב.

אורו עיניו של הנער לשמע דברי חכמה אלו שהגיד לו דודו והוא פנה בשמחה ובטוב לבב להניח תפילין ולהתפלל ('שרשרת זהב' עמ' סב פרק יא).

על הפסוק (בראשית מח ח-ט): 'וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאֶבְרָכֶם' ופירוש רש"י: ויאמר מי אלה - מהיכן יצאו אלו שאינן ראוין לברכה, פירש הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב ה"ד זיע"א, שלכאורה יש לתמוה: וכי אכן מנשה ואפרים היו בדיוטא תחתונה שכזאת עד שלא היו ראויים לברכה, ואף אם נאמר שלא היו במדרגה עליונה, האם ראוי לומר כך על נכדים שמגיעים להתברך ולהגיד בפני אביהם שאינם ראויים לברכה.

אלא שלא הייתה כוונתו של יעקב אבינו אלא על ברכת 'ברוך שפטרני' אותה מברך האבא כשבנו הנער נעשה בר מצוה, כי עד עתה היה עונשו וחיובו על אביו, ועכשיו כשהגדיל נפטר אביו מעונשו והרי הוא מברך על כך. והנה ברכה זו של האב על הבן שייכת רק כשחטא הבן ואכן האב נפטר מעונשו של בנו, אבל אם יזכה נער את אורחו לשמור מצוות ה' והילד מתנהג כראוי וכיאות, אזי אין כל מקום לברכה זו, כי גם עד עתה לא היה שום עונש על אביו בגללו.

ממרר בבכי. רחמיו של האיש נכמרו עליו והוא היה בטוח שהנער היתום נזכר באביו ובשל כך הוא ממרר בבכי, ואולם ככל שהאיש ניסה להרגיע את הנער לא עלה הדבר בידו והנער התעקש כי רצונו שדודו יבוא הנה ויענה לו על שאלה קשה שמציקה לו.

שמע הדוד את מבוקשו של הנער ומיהר לבוא למקום בו ישב הנער ממרר בבכי. תחילה פנה אליו הדוד בדברי פיוס ואמר לו כי יואיל לבוא עכשיו לבית המדרש שכן כל הציבור ממתין עליו ומצפה לבואו, אך הנער אמר לו כי יש את נפשו לשאול אותו שאלה שאינה נותנת לו מנוחה.

השם הדוד את אזנו כאפרכסת והקשיב לדברי הנער הבוכה שפתח ואמר: יידע דודי שכבר שנים רבות שבכל לילה ולילה זוכה אנכי ללמוד תורה ומצוות מפי אבי הקדוש המגיע אלי בחלום ומורה לו ארחות חיים ונתיבות יושר. לא סיפרתי זאת ברבים עקב ציוויה של אמי, אולם גם המלמד שלי יודע מכך, והדברים אמיתיים לחלוטין.

כמובן שלא על כך אנכי בוכה, המשיך הנער ואמר, שהרי בשנים האלה זכיתי לקנות קנייני תורה נצחיים; אין אני בוכה אלא על כך שדווקא בזה הלילה הסמוך ונראה ליומי הגדול בו אני מקבל עלי עול תורה ומצוות, לא הגיע אלי אבי; הייתכן שבמשך מאות לילות הגיע אלי אבי ברצף ובלי להפסיד אפילו לילה אחד, ודווקא בלילה זה הוא לא הגיע? האם היעדרות זו משמעה כי אבי אינו שבע רצון מעמי? האם יש ברצונו להביע בכך את מורת רוחו מהתנהגותי? לא אלך לתפילה עד שאדע תשובה לשאלה זו!

חיך הדוד ואמר לנער הבוכה: חלילה אין בזה כל סימן רע עבורר, ואדרבה, טעם נכון ומוצדק היה לאביך בכך שלא נגלה אליך הלילה. הלא חובת האב על בנו היא עד גיל בר מצוה, וכשמגיע הילד לגיל שלש עשרה למצוות נעמד

והאב הלך ילך ובכה, ואילו לאחר הבר מצוה האב הוא ברננה ושמחה, שכבר בירך 'ברוך שפטרני', והבן הנושא אלומותיו הוא בצער. אמנם בבן חכם, ישמח האב אף קודם שנת הי"ד, כי באם אין הבן חוטא אזי האב הוא בשמחה יחד עם הבן. זהו שאמר הכתוב 'בני אם חכם לברך ישמח לבי גם אני', שלא די שאתה בשמחה כי אין עליך עדיין חיוב אלא גם אני בשמחה.

סיפר הגאון רבי שאול בראך זצ"ל, רבה הנודע של קאשוי, שהוא עצמו היה נוכח בביקורו של רבו הגאון רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל, רבה של מטרוסדורף ובעל 'חתן סופר', באחת הערים הסמוכות למקום רבנותו, והיה זה בעסק מצות פדיון שבויים. וכשבא החתן סופר לבית רב הקהילה שם, מצא בביתו גם את ראש הקהל, איש נגיד ונכבד מאוד בקהילתו. ניצל הלה את ההזדמנות ושאל את החתן סופר שאלה גדולה שהוא מתחבט בה: מאחר ובנו לא יהיה בבית אבותיו ביום הבר מצוה שלו שחל בשבת קודש, והוא לא יוכל לעלות לתורה כנהוג בכל תפוצות ישראל, על כן נפשו בשאלתו: האם הוא, האב, רשאי לברך ברכת 'ברוך שפטרני' בשעת ברכת המזון ולצאת בזה ידי חובה?

התעניין החתן סופר ושאל את ראש הקהל הזה: מה הסיבה שבנו לא יהיה בביתו ביום הבר מצוה שלו? נענה ראש הקהל ואמר לו, שבנו לומד באוניברסיטה בעיר גדולה, ועל כן לא יוכל לבוא לביתו אלא ביום ראשון בשבת.

שמע החתן סופר את הדברים והשיבו מיד בלהבות קודש: אם כן אין כל צורך שתברך 'ברוך שפטרני'; מוטב שתברך עליו 'ברוך דיין אמת' כי הלימוד במקום כזה הוא שריפת נשמה והגוף קיים ('חתן סופר' או"ח, שם משמואל' עמ' טו).

זהו שאמר יעקב אבינו בראותו את קדושת בני יוסף וראה שלא טעמו טעם חטא מעולם, ועל כך תמה ואמר בהתפעלות: 'מי אלה - שאינן ראויין לברכה', דהיינו, שאינם ראויים ומתאימים לאותה ברכה שמברך האב על בנו בהגיעו לגדלות, דהיינו ברכת 'ברוך שפטרני'. וכששמע יוסף את תמיהת אביו, הגדיל עוד את צדקתם של בנו מנשה ואפרים ואמר כי 'בני הם אשר נתן לי אלהים בזה', פירוש, שהם היו בארץ מצרים שהיא מקור הטומאה, ואף על פי כן היו עומדים בצדקם, שלא למדו ממעשיהם הרעים של בני מצרים ושמרו על עצמם בקדושה ובטהרה.

הוסיף הקדושת ציון ופירש כמין חומר את לשון הכתוב (משלי כג טו): 'בְּנֵי אִם חָכֵם לִפְרֹךְ יִשְׁמַח לִבִּי גַם אָנִי', והנה יש להבין מהו לשון הריבוי 'גם אני', והרי די היה לומר 'בני אם חכם לברך ישמח לבי', שכן מי עוד הוא השמח יחד עמו. אלא שכבר הביאו בעלי הדרוש לפרש דברי הפסוק (תהלים קנו ו): 'הָלוֹךְ יִלֵךְ וּבָכָה נֶשֶׂא מִשְׁפָּח הַזֶּרַע בֹּא יְבוֹא בְרָנָה נֶשֶׂא אֲלֻמֹּתָיו', כי הנה עד שנתגדל הבן והאב נושא עליו את משאו ונתפס בעוונותיו, הרי שהאב הולך ובוכה. אבל כשנעשה הבן בר מצוה והאב מברך עליו 'ברוך שפטרני', הרי שהאב שרוי בגילה ורגן.

וזהו שנאמר 'הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע', כי כל זמן שהאב נושא עליו עוונות הזרע, הרי הוא הולך ובוכה. אמנם כאשר 'בא יבא', 'יבא' בגימטריא י"ג, היינו בבוא שנת הי"ד, והבן נעשה בר מצוה, אז האב הוא 'ברנה', לפי ש'נושא אלומותיו', הבן נושא בעצמו אלומותיו ומשאו והאב נפטר ממנו.

ונמצא לפי זה, כי בבן שאינו מתנהג כראוי, אין האב והבן מצויים בשמחה בזמן אחד, כי קודם הגיעו ליום הבר מצוה, הבן הוא בשמחה

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי נתן מברסלב

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך